

NORDENS VÄLFÄRDSCENTER

MAGASIN | 2012

**HVORDAN SKAL VI
KLARE VELFERDEN?**

**VAD ÄR PÅ GÅNG INOM
VÄLFÄRDSPOLITIKEN**

**FRA 10 TIL 250 000 HITS
PÅ FEM ÅR**

**MELLAN STOLTHET OCH
SKAM**

**PASSION FÖR FOTBOLL
OCH FRISYRER**

norden

Nordens Velfärdscenter

INNHold

UTGITT av Nordens Vårdscenter
WWW.NORDICWELFARE.ORG

MARS 2012

ANSVARLIG utgiver:

DIREKTØR Tone Mørk

REDAKTØR: Helena Lagercrantz

REDAKSJON:

HELENA Lagercrantz

JULIUS von Wright

LASSE Winther Wehner

MAGNUS Gudnason

MARTINA Lybeck

NINA Karlsson

GERD Vidje

NINO Simic

ISBN: 978-87-7919-049-8

OPPLAG: 500

GRAFISK design: Millimeterpress

FORSIDEFOTO: SCANPIX

TRYKK: Ineko AB

NORDENS Vårdscenter **Sverige**

BOX 22028

104 22 Stockholm

SVERIGE

BESØKSADRESS:

HANTVERKARGATAN 29

TEL: +46 8 545 536 00

INFO@NORDICWELFARE.ORG

NORDENS Vårdscenter **Finland**

ANNEGATAN 29 A 23

FIN-00100 Helsingfors

FINLAND

TEL: +358 9 694 8082

NVCFI@NORDICWELFARE.ORG

NORDENS Vårdscenter **Danmark**

SLOTSGADE 8

DK-9330 Dronninglund

DANMARK

TEL: +45 96 47 16 00

NVCDK@NORDICWELFARE.ORG

Leder	3
Hvordan skal vi klare velferden?	4
Vad er på gang inom velferdspolitikken	14
Digitala nycklar förenklar vardagen	16
Smartphones ger kontroll over vardagen – och studierne	18
Du kan bare øve dig!	21
Fra 10 til 250 000 hits på fem år	24
Mellan stolthet och skam	26
Från catwalken till IKEA-katalogen	28
De lærde sig konfliktløsningens ABC	30
Den generella modellen – här gløms ingen bort	32
Rusmedelförebyggende arbejde – en del av vardagen	34
Passion for fotboll och frisyre	38
På høy tid	41
Ett x-plock av vad som skedde under 2011	44
Något av vad som sker i 2012	46
Mål og resultatstyringskontrakt	48
Publikationer	52
De ansatte i Nordens Vårdscenter	54

Den nordiske velferdsmodellen

– fra en mer anonym tilværelse til de store overskrifter

Oppdraget til Nordens Velfärdscenter er å bidra til å fremme utviklingen av velferdspolitikken i Norden. NVC skal arbeide med å identifisere og sette velferdspolitiske utfordringer på dagsorden. Vi skal bidra til debatt om modellen. Vi skal belyse forskjellige aspekter av modellen, utvikle effektive strategier for det nordiske samarbeidet og oppmuntre til utvikling og fornyelse av den. NVC skal med andre ord bidra til å styrke det vitenskapelige og politiske grunnlaget for velferdspolitiske beslutninger.

Den nordiske modellen ble et populært begrep på 1980-tallet, siden har populariteten bølget frem og tilbake avhengig av politisk ståsted og hvor i verden uttalelsen har kommet fra. De nordiske landene har kommet bedre ut av finanskrisene de siste årene enn de fleste land vi kan sammenlikne oss med. Det har ført til at mange ser mot Norden og ønsker mer kunnskap om hva vi gjør, hva man kan lære av oss og om det finnes noe i vår måte å tenke på som kan overføres til andre land.

Målet med etableringen av Nordens Velfärdscenter var at senteret skulle være et ressurs- og kompetansesenter på de innsatsområdene som NVC har et ansvar for. En målsetting som langt på vei kan sies å være innfridd. NVC samler og sprer kunnskap gjennom konferanser, presentasjoner, nettverksarbeid og prosjekter. Temaheftene som er produsert på alle innsatsområdene våre, er viktige for å synliggjøre kompetansen i NVC og belyse aktuelle problemstillinger. For å skape en nordisk merverdi i arbeidet vårt, løfter vi frem landenes politikk og praksis.

Bak nettverksarbeidet vårt ligger målet om å skape nordisk nytte. I nettverkene samhandler vi med landenes ansvarlige på de respektive områder og sikrer at vi jobber med de problemstillingene som landene er opptatt av. Nettverkene er også garantister for at resultatene av arbeidet vårt bringes tilbake til landene.

Nordens Velfärdscenter har de siste tre årene arbeidet med ulike aspekter ved den nordiske velferdsmodellen. Gjennom artiklene i dette magasinet gir vi et lite innblikk i forskjellige sider av modellen og hvordan den fungerer i samfunnet.

God lesning!

Tone L. Mørk
Direktør (intill 1 mars 2012)

FOTO: SCANPIX

**HVORDAN
VI SIKRE V**

Ministrene legger vekt på arbeidslinjen og fokuserer på utfordringen med at store grupper i arbeidsfør alder er utenfor arbeidslivet. De vil lette overgangen mellom utdanning og jobb for ungdom, og særlig ungdom med nedsatt funksjonsevne.

Alle tar opp utfordringen med den demografiske utviklingen. Den danske ministeren peker på bruk av velferdsteknologi som et aktuelt virkemiddel for å gjøre eldre mer selvhjulpne og mindre avhengig av hjelp.

Ministrene har et positivt syn på innvandring og er opptatt av inkludering i arbeids- og samfunnsliv. Innvandrernes ressurser bør utnyttes bedre, også knyttet opp mot mangelen på arbeidskraft som følge av den demografiske utviklingen.

SKAL VELFERDEN?

Vi har stilt spørsmålet til ledende nordiske politikere

KAREN HÆKKERUP

Land: Danmark

Stilling: Social- og Integrationsminister

Parti: Socialdemokraterne

FOTO: Claus Bjørn Larsen

– **Hvad er dine umiddelbare associationer, når du hører begrebet »velfærdsmodellen«?**

– Jeg associerer velfærdsmodellen med særligt Europa og de forskellige velfærdsmodeller, der her eksisterer. Det særlige ved velfærdsmodellerne er, at

de indeholder mere eller mindre omfordeling. Det skaber en sammenhængskraft og solidaritet, som er særlig. Som socialdemokrat er jeg ikke overraskende begejstret for den skandinaviske velfærdsmodel, hvor der er høj grad af omfordeling, og hvor de universelle ydelser i uddannelsessystemet og sundhedssystemet giver lige muligheder for et godt liv.

– **Hvilke elementer ser du som de mest centrale i modellen?**

– Fri og lige adgang til uddannelse og sundhedsvæsenet. Og det økonomiske sikkerhedsnet der sikrer, at når mennesker bliver ramt af en krise – arbejdsløshed, sygdom – så hjælper vi dem, uden at de skal gå fra hus og hjem.

– **Hvad mener du, er de største udfordringer, velfærdsmodellen står over for?**

– Den største udfordring for de europæiske velfærdsmodeller er det demografiske, hvor der bliver færre på arbejdsmarkedet i forhold til, hvor mange der er til rådighed for arbejdsmarkedet. I Danmark har vi ligeledes det særskilte problem, at en meget stor gruppe i den arbejdsdygtige alder står udenfor, fordi de er syge eller ikke har de fornødne kompetencer til at bestride et job.

– **Hvordan tror du den europæiske krise kommer til at påvirke modellen?**

– Som udgangspunkt betyder en krise nedskæringer i velfærden, og som regel er det ikke godt. Mange, der har slidt og slæbt på arbejdsmarkedet, får skubbet tidspunktet for, hvornår de kan gå på pension. I Danmark gør vi alt for ikke at skære på udsatte grupper, men i stedet løfte dem, så de kan bidrage. Kriser kan nogle gange have en positiv effekt, fordi man får stillet spørgsmål til, om vi grundlæggende har indrettet os på den rigtige måde. Vinduet til at lave reformer er større, og det skal vi udnytte. På den måde kan der komme noget godt ud af krisen. Men jeg ville bestemt hellere have været den foruden.

– **Indvandring er både blevet fremstillet som en trussel mod velfærdsmodellens overlevelse – og dens redning. Hvordan ser du på dette?**

– Jeg ser indvandring som et potentiale for velfærdssamfundet – ikke en trussel. Potentialet ligger både i den vækst, som kvalificerede udenlandske arbejdstagere er med til at skabe for danske virksomheder og dermed det danske samfund. Men det ligger også i en bedre udnyttelse af de ressourcer, som indvandrere og efterkommere, der allerede er i landet, har. Mange flere i den gruppe bør få mulighed for at blive flyttet fra passiv forsørgelse til aktiv deltagelse på arbejdsmarkedet. Og sådan at vi aktivt udnytter den mangfoldighed, som indvandringen har skabt.

Det kræver, at vi har styr på indvandringen, og at vi styrker integrationsindsatsen. Mange indvandrere klarer sig jo glimrende og har ikke brug for særlig støtte eller indsatser. Men der er også en del, der har problemer. Jeg tænker ikke mindst på de mange unge nydanskere uden arbejde og uddannelse. Det skal vi have

gjort noget ved, ikke bare for deres egen skyld, men også fordi det ellers kan blive et alvorligt samfundsøkonomisk problem. Den udfordring vil blive central i meget af det reformarbejde, regeringen nu sætter i gang. Vi vil gennemføre reformer på både uddannelsesområdet, beskæftigelsesområdet og integrationsområdet.

– Alle de nordiske lande står overfor en spirende dobbelt demografisk udfordring med flere og flere ældre og færre og færre til at tage sig af dem, der har brug for det. Hvordan står velfærdsmodellen rustet til at håndtere denne udfordring?

– Der er ingen tvivl om, at den demografiske udvikling med flere ældre og færre i den arbejdsdygtige alder, er en udfordring for vores velfærdssystem.

Det må betyde ændrede behov og ønsker til pleje og omsorg. Samtidig ved vi også, at der blandt de kommende generationer af ældre vil være mange, som vil være både økonomisk, socialt og helbredsmæssigt stærkere end tidligere generationer. Hvis vores velfærdssystem, som bygger på den nordiske model, skal bibeholdes, er det derfor vigtigt, at vi både forholder os til de ændrede behov og til de mange muligheder og ressourcer, som de kommende ældregenerationer repræsenterer.

Vi skal finde ud af, hvordan vi kan få folk til at blive i længere tid på arbejdsmarkedet. Der er ganske enkelt behov for, at vi får flere hænder til at løfte de kommende års velfærdsopgaver.

Ud over at skaffe flere hænder, tror jeg som socialminister især på velfærdsteknologi og målrettet fokus på forebyggelse og eget ansvar. I min verden handler velfærdsteknologi først og fremmest om selvbestemmelse, selvhjulpethed og værdighed – det, jeg vil

kalde for livskvalitet. Velfærdsteknologien kan hjælpe den ældre til at blive mere selv-hjulpethed. En spiserobot kan for eksempel hjælpe en med at spise, når man har lyst – frem for at vente på, at personalet har tid.

Et vaske-tørre toilet kan give mulighed for, at man kan klare toiletbesøg uden hjælp.

En anden forudsætning er, at de ældre, der skal bruge velfærdsteknologi, er fortrolige med den. Og her har vi i Danmark taget det første skridt i den retning ved at sætte 28 mio. kr. af til initiativer, der skal hjælpe bl.a. ældre med at blive mere fortrolige med forskellige medier. Ikke kun for at skabe grundlag for en bredere udrulning af velfærdsteknologien, men også for at sørge for at alle borgere kan fungere og føle sig trygge i vores digitale samfund.

Forebyggelse er en anden vigtig ingrediens i opskriften på et bæredygtigt og fremtidssikkert velfærdssamfund. I Danmark er langt hovedparten af landets kommuner begyndt at tænke i træning, forebyggelse og aktiv aldring frem for kompenserende hjælp til ældre. Og i mange kommuner har man opnået rigtig gode resultater. Det er en vigtig udvikling, som regeringen gerne vil bakke op om og understøtte fremadrettet.

Jeg har været med til at skyde *Det europæiske år for aktiv aldring og solidaritet mellem generationerne* i gang. Jeg håber, at vi kan bruge 2012 til også i international sammenhæng at sætte turbo på den udvikling og til at drøfte og inspirere hinanden til at finde nye måder at fremme aktiv aldring og solidaritet mellem generationerne. Begge dele er afgørende, hvis vi skal bevare sammenhængskraften i velfærdssamfundet.

GUÐBJARTUR HANNESSON

Land: Island

Stilling: Velfærdsminister

Parti: Samfylkingin

FOTO: Johannes Jansson/norden.org

– **Hvad er dine umiddelbare associationer, når du hører begrebet »velfærdsmodellen«?**

– Social retfærdighed og lighed, menneskerettigheder, høje skatter med tilsvarende høje offentlige udgifter, som sikrer et stærkt socialt sikkerhedsnet og offentlige undervisnings- og

sundhedssystemer. Generelt ydes der service uafhængigt af økonomi og bopæl, men ofte indtægtsafhængigt. Skattesystemet bliver således brugt til at skabe økonomisk lighed. Samtidig er modellen kendetegnet ved et liberalt økonomisk system, stærke fagforeninger (både for privatansatte og offentligt ansatte) og et treparts-samarbejde, og gode overenskomster. Ydermere kan der tilføjes, at modellen er baseret på stor tillid til myndighederne, ærlighed og gennemskuelig forvaltning. Denne tillid er gået tabt i Island efter det økonomiske kollaps. Tilliden må genoprettes ved hjælp af ydmyghed, ærlighed og en gennemskuelig og mere åben forvaltning.

– **Hvilke elementer ser du som de mest centrale i modellen?**

– Uden tvivl retfærdighed og lighed, hvor det sociale sikringssystem sikrer stærk grundlæggende service uafhængigt af økonomi. Vi Islændinge har endnu ikke lært, at der er en sammenhæng mellem skatter og velfærd. Det fælles sociale sikkerhedsnet er en meget vigtig del af modellen.

– **Hvad mener du, er de største udfordringer, velfærdsmodellen står over for?**

– Individualisme er den største trussel mod

velfærdsmodellen, hvor man hele tiden beregner hvor meget »jeg« får ud af systemet, ikke hvordan det sikrer almenvellet og skaber lige vilkår. Man kan også nævne de demografiske ændringer i landene med stigende levealder. Det stiller udfordringer til det fælles sociale sikkerhedsnet, og i Island spiller pensionsfondene en fortsat vigtig rolle, til trods for pres og modgang, og lige fra starten af havde de som formål at sikre ældres og faktisk også invaliddensionisters vilkår. Et socialt sikkerhedsnet skal til dels være baseret på statsfinansiering og til dels på ydelser fra pensionsfondene. Forhåbentlig undgår vi den blinde tillid til privatisering, som dominerede totalt før kollapset, men satser i stedet for på et blandet økonomisk system.

– **Hvordan tror du den europæiske krise kommer til at påvirke modellen?**

– Den vil ikke få direkte indflydelse, hvis vi er bevidste om ikke at lade det ske. Vi må lade krisen hjælpe os til at støtte den nordiske velfærdsmodel. Vi bør kunne vise andre europæiske lande, hvor vigtigt et stærkt fælles socialt sikkerhedsnet er, og vigtigheden af lighed og retfærdighed. Flere og flere lande har indset, at den øgede ulighed, forskelsbehandlingen, som voksede i de såkaldte gode år, er en decideret trussel mod verdensfreden. Retfærdighed og lighed er nøglen til fred i verden.

– **Indvandring er både blevet fremstillet som en trussel mod velfærdsmodellens overlevelse – og dens redning. Hvordan ser du på dette?**

– I mine øjne beriger indvandring generelt set det pågældende lands kultur og daglige liv. Der er nogle, som betragter indvandring kun som et nyttigt supplement til arbejdskraften; den gruppe der mange steder bidrager til at oppe-

bære velfærdssystemet. På kort sigt kan man betragte det sådan, men de fleste indvandrere bliver en del af vores samfund og behøver almindelig service som andre Islændinge, også i alderdommen.

– Alle de nordiske lande står over for en spirende dobbelt demografisk udfordring med flere og flere ældre og færre og færre til at tage sig af dem, der har behov for det. Hvordan står velfærdsmodellen rustet til at håndtere denne udfordring?

– Det varierer. I Island har vi bevaret meget høj arbejdsdeltagelse til trods for kollapsedet og stærkt øget arbejdsløshed. Både arbejder

Islændingene længe, dvs. til 67-70-årsalderen og nogle længere, og kvinders arbejdsdeltagelse er meget høj i Island. Dette, sammen med pensionsfondene, vil gavne os i fremtiden. Man kan sige, at folk betaler i deres unge år på denne vis omkostningerne til deres pension efter endt arbejdsliv. Men så må vi sikre, at pensionssystemet fortsat bliver et fælles socialt sikkerhedsnet, og ikke et særejesystem, og at det imødekommer behovet for forsørgelse, uanset om vedkommende bliver 70 eller 100 år gammel.

FOTO: SCANPIX

HANNE BJURSTRØM

Land: Norge

Stilling: Arbeidsminister

Parti: Arbeiderpartiet

FOTO: Ilya C. Hendel

– Hva er dine umiddelbare assosiasjoner når du hører begrepet «velferdsmodellen»? Hvilke elementer ser du som det mest sentrale i modellen?

– Selv om det er innbyrdes forskjeller mellom de nordiske land, har naboskapet her i nord noen fellestrekk

som i internasjonal sammenheng gjør det naturlig å snakke om en egen nordisk velferdsmodell. Universelle velferdsgoder som sikrer lik tilgang til utdanning, helse- og omsorgstjenester og arbeidsmarkedstjenester for hele befolkningen, er selve grunnsteinen i velferdsstaten. Sammen med gode ordninger som sikrer inntekt ved for eksempel arbeidsledighet og sykdom og omfordeling gjennom skattesystemet, gir dette samfunn med relativt små forskjeller. For at modellen skal være bærekraftig over tid, er vi avhengig av høy sysselsetting og verdiskaping for å finansiere velferdsgodene. Poenget er at disse elementene henger sammen og er gjensidig avhengig av hverandre. Gode velferdsordninger som foreldrepermisjon, barnehage og eldreomsorg bidrar til å øke sysselsettingen blant kvinner, og dermed skatteinngangen, som i sin tur finansierer barnehagene. Det den nordiske velferdsmodellen har bevist er at det ikke trenger å være noen motsetning mellom konkurransekraft og gode velferdsordninger.

– Hva mener du er de største utfordringene velferdsmodellen står overfor?

– Jeg vil trekke fram følgende utviklingstrekk. Økt levealder gir flere eldre. Dermed blir det

relativt færre til å skape verdiene som skal finansiere velferden. Økt globalisering gjennom framvekst av multinasjonale selskaper og økt migrasjon setter nasjonale arbeidslivsreguleringer under press. Anstendig arbeidsliv på tvers av landegrenser blir stadig viktigere. Klimakrisen er likevel den aller største trusselen, fordi den truer hele vårt eksistensgrunnlag. Klimakrisen stiller oss overfor store omstillingsutfordringer jeg tror vi i dag ikke fatter rekkevidden av. Jeg kan også legge til at de gode ordningene må balanseres slik at det lønner seg å jobbe, og at ikke mange blir stående utenfor arbeidslivet på grunn av det høye tempoet i omstillinger og økte krav til kompetanse og produktivitet. Hele velferdssystemet vårt er bygd på tillit og at folk flest er lojale mot de reglene som gjelder. Blir det for mange som står utenfor, kan tilliten svekkes.

– Hvordan tror du krisen i Europa vil påvirke velferdssamfunnet vårt?

– Det er umulig ikke å bli menneskelig berørt av det som skjer sør i Europa. Det er nå like mange arbeidsledige i Spania som hele Norges befolkning. Halvparten av ungdommene er uten jobb. Mange er kastet ut i fattigdom. Det er dypt tragisk for den enkelte, men også kritisk for samfunnet. For Norges del er det per i dag ingen indikasjoner på økt arbeidsledighet, men situasjonen i Europa gjør prognosene usikre, og ting kan fort snu. Vi er en liten, åpen økonomi som påvirkes av konjunktorene i resten av Europa. Vi må også være forberedt på økt tilstrømning av arbeidskraft fra sør. Norge har innen enkelte bransjer et arbeidskraftbehov, og Arbeids- og velferdsetaten (NAV) bistår næringslivet blant annet med å rekruttere ingeniører fra Portugal. Jeg er svært opptatt av at de som kommer hit skal ha en jobb å gå til. En tilstrømning av arbeidskraft som ikke har den kompetansen

arbeidslivet etterspør er svært uheldig. Da står vi i fare for å utvikle svarte arbeidsmarkeder, med utnytting av ansatte og undergraving av det seriøse næringslivet som resultat.

– Innvandring blir både fremstilt som en trussel mot velferdsmodellens overlevelse – og dens redning. Hvordan ser du på dette?

– Innvandring til Norge har to utgangspunkt. Det første er humanitært. Når vi tar imot flyktninger er det individets behov for beskyttelse som er avgjørende. Tilsvarende gjelder innvandring som følge av familiegjennforening. Det andre er økonomisk. Når vi tar imot arbeidskraft er det arbeidslivets behov for ekstra hoder og hender som styrer, ikke den enkeltes behov for jobb. Dette gir ulike utgangspunkt og utfordringer. Når det gjelder den første gruppen, er det viktig med god integreringspolitikk, slik at innvandrerne kommer raskt i jobb og kan bli økonomisk selvhjulpen. Arbeidsinnvandrerne, som har vært den tallmessig største innvandrerguppen i Norge de siste årene, kommer hit fordi de har en jobb. Det gir grunnlag for økt yrkesdeltakelse og er slik med på å styrke grunnlaget for velferdsstaten. Det er bare hvis vi mislykkes med å ta innvandrernes kompetanse i bruk at innvandring kan bli en trussel mot velferdsmodellen.

Jeg vil likevel peke på to utfordringer. Innvandrere er overrepresentert blant lavinntektsfamiliene, og de er overrepresentert i bransjer med dårlige arbeidsvilkår. Vårt samfunn bygger på små forskjeller. Vi må forhindre at innvandrerbefolkningen blir en ny underklasse.

– Alle de nordiske landene står overfor en spirende dobbel demografisk utfordring med flere eldre og færre og færre til ta seg av dem som har bruk for hjelp. Hvordan mener du velferdsmodellen står rustet til å ta denne utfordringen?

– For det første vil jeg påpeke at Norge og Norden er bedre stilt enn de fleste vestlige land. Gode velferdsordninger gjør at nordiske kvinner klarer å kombinere barn og jobb. Dermed har vi både høye fødselstall og høy sysselsetting. Men levealderen øker også hos oss, og gjør det nødvendig å ta nye grep. Vi ønsker å legge til rette slik at årene som eldre blir best mulig. I Norge har vi gjennomført en pensjonsreform som gir økt mulighet til å kombinere pensjon og arbeid. I tillegg er det økonomisk fordelaktig for den enkelte å stå lenger i arbeid. Vi ønsker å få flere i arbeid og aktivitet og færre på trygd. For å oppnå dette er samarbeid med partene i arbeidslivet viktig. Samarbeidet om et inkluderende arbeidsliv er et slikt samarbeid. Det har som mål å hindre utstøting fra arbeidslivet. Jeg er særlig bekymret for veksten i unge uføre, og har derfor lansert en egen jobbstrategi som skal bidra til å lette overgangen mellom utdanning og jobb for unge med nedsatt funksjonsevne.

Skal vi lykkes med å inkludere flere i arbeidslivet, må også arbeidslivet endre seg og tilpasse seg den arbeidskraften som er tilgjengelig. Engasjement fra partene gjennom avtalen om et inkluderende arbeidsliv og en ambisiøs arbeidsinkluderingspolitikk legger et godt grunnlag for at vår velferdsmodell vil være tilstrekkelig robust til å møte eventuelle framtidige mangler på arbeidskraft. Det hindrer selvsagt ikke at vi hele tiden må vurdere om vi bør tilpasse modellen til nye utfordringer.

MARIA LARSSON

Land: Sverige

Stilling: Barn- och äldreminister

Parti: Kristdemokraterna

FOTO: Johan Oedmann

– Vad är dina omedelbara associationer när du hör begreppet "välfärdsmodellen"?

– De omedelbara associationerna rör främst de värden som är förknippade med vår välfärdsmodell; d.v.s. trygghet under alla skeden, rättvis och solidarisk fördelning av välfärdens insatser och, inte minst, ambitionen att ge alla likvärdiga förutsättningar.

– Vilka element ser du som de mest centrala i modellen?

– Att det finns en gemensam och solidarisk finansiering – huvudsakligen via skatter – och att människor får tillgång till välfärdstjänsterna efter behov.

– Vilka är de största utmaningarna som modellen står inför?

– Eftersom modellen huvudsakligen finansieras av skattemedel, så är självklart skatteintäkterna helt centrala. Det är därför väldigt viktigt att politiker hela tiden strävar efter att upprätthålla och värna arbetslinjen. Många människor i arbete är grunden för att säkra den framtida välfärden. Jag vill också peka på behovet av att hela tiden utveckla välfärdsverksamheterna – det måste finnas en tydlig ambition att öka kvaliteten i insatserna och möta människors behov.

– Hur tror du att den europeiska krisen påverkar modellen?

– Än så länge ser vi ingen markant påverkan på människors förtroende och tillit till modellen. Men vi vet också att Sverige inte kommer att stå oberört i händelse av en större ekonomisk

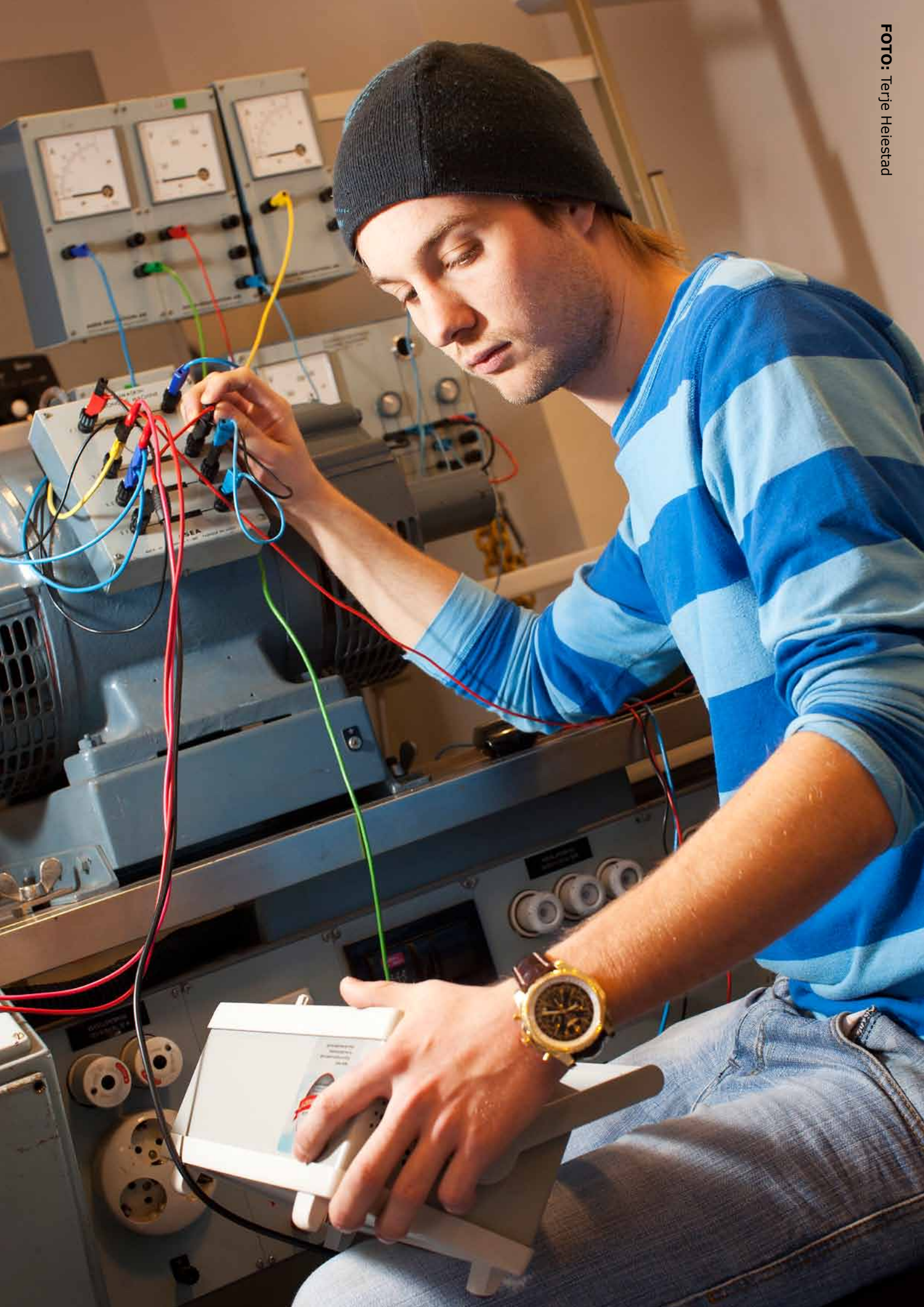
kris. Vi är ett litet land och omvärlden påverkar också den inhemska situationen. Den ekonomiska politik som regeringen driver – med fokus på överskott och amorteringar av statsskulden – har flera syften; ett är att skapa marginaler och handlingsutrymme vid en större ekonomisk nedgång. På så sätt kan vi minska riskerna för svåra målkonflikter inom modellen och i stället låta välfärden sköta sitt uppdrag, dvs tillhandahålla den trygghet, vård och omsorg som människor behöver.

– Invandring har framställts som både hot mot modellen och som en förutsättning för dess överlevnad. Hur ser du på det?

– Jag ser inte invandring som ett hot mot modellen, snarare då ett viktigt inslag i hur demografins påfrestningar ska kunna hanteras. Men det är en utmaning att få invandrare i utbildning och arbete, så att alla kan bidra. Regeringen vinnlägger sig om att förbättra det här området – bland annat har en etableringsreform genomförts, som innebär att Arbetsförmedlingen, istället för socialtjänsten, har fått huvudansvaret för introduktionen av invandrare.

– Samtliga nordiska länder står inför en dubbel demografisk utmaning med allt fler äldre och allt färre som kan ta hand om dem. Hur är välfärdsmodellen rustad att hantera denna utmaning?

– I grunden är våra länder rustade genom ett väl utbyggt utbildningssystem, välutvecklat näringsliv och flexibla välfärdssystem. Men inget är en gång för alla givet, utbildningarnas kvalitet måste vårdas, företag och företagande måste ständigt utvecklas och kvalitén i de välfärdstjänster som erbjuds måste vinna tilltro. Framförallt måste det demokratiska projektet leva, att alla ges möjlighet att påverka den välfärd som ska ges och att alla är med och bidrar till samhällets utveckling.

A close-up photograph of a man with short brown hair and glasses, wearing a dark suit jacket over a light blue shirt. He is looking down with a slight smile at a document or book he is holding. The background is blurred, showing some colorful objects.

Nordens Välfärdscenter ger löpande ut temahäften inom det välfärdspolitiska fältet. I häftena låter vi ledande nordiska politiker presentera sin syn på utvecklingen inom området. Vi ger även rekommendationer till politikerna, baserat på aktuella fakta. Dessutom ingår intervjuer med forskare och brukare från de nordiska länderna.

De följande artiklarna i magasinet är hämtade från våra senaste temahäften.

Nyfiken på att läsa mer? Kontakta oss så skickar vi publikationerna gratis till dig. Du kan även beställa häftena via vår hemsida: www.nordicwelfare.org

Trevlig läsning!

VAD ÄR P

Å GÅNG

INOM VÄLFÄRDSPOLITIKEN?

DIGITALA NYCKLAR

FÖRENKLAR VARDAGEN

TEKST: Louise Hertzberg
FOTO: Marcus Hortlund

I hemtjänsten i Älvsbyn har de vanliga nycklarna byts ut mot digitala varianter. När personalen ska hem till en brukare loggar de in på mobiltelefonen och så vrids låset om.

– Nu behöver personalen inte längre åka och lämna nycklar till varandra. Det har verkligen minskat stressen, säger Åsa S. Åberg, enhetschef på kommunens hemtjänst.

Älvsbyn ligger i Sveriges nordligaste län, Norrbotten. Här finns glesbygd och avstånden kan bli långa. Personalen kan få åka några mil för att nå till alla som har rätt till hemtjänst, brukarna. Tidigare var det mycket arbete med att planera var och hur nycklar skulle överlämnas och att veta vem som hade vems nyckel. Om en i personalen var hemma hos en person på morgonen och den personen skulle få besök av hemtjänsten på kvällen också, så gällde det att komma överens om var och när nyckeln skulle överlämnas. Nu har var och en sin mobiltelefon och kod för att logga in. På insi-

dan av entrédörren hos brukarna har en dosa monterats. När personalen loggar in sig aktiveras dosan och låset i dörren vrids om och öppnas. På samma sätt kan man låsa efter besöket.

Nyckeln är alltid med

– Det här systemet gör att man slipper hålla reda på en massa nycklar, och så behöver man aldrig oroa sig för att någon nyckel ska saknas, för ibland händer det ju att någon hade råkat få med sig en nyckel hem, säger Åberg.

Hemtjänsten har inte bara planerade besök. I Åbergs enhet finns också 85–90 personer som har så kallat trygghetslarm. Larmen har en högtalarfunktion så att brukarna kan kommunicera med larmcentralen utan att lyfta luren eller ringa om de på något sätt behöver akut hjälp. Ibland är det ofarliga saker som det larmas om, det kan vara någon pensionär som är orolig och bara vill veta att hemtjänsten är på väg, men det kan också vara allvarigare saker som kräver hämtning med ambulans. Nu kan man nå den som larmar snabbare än tidigare. Tidigare var man först tvungen att ta reda på var nyckeln fanns eller åka till gruppummet för att hämta den. Nu kan personalen som är närmast gå hem till den som larmar, och även se till att ambulanspersonal kommer in, om det behövs.

– Det här är verkligen jättebra. Tidigare, om det gick larm om att någon hade ramlat, så kunde vi få åka flera mil för att hämta nyckeln, säger Kerstin Johansson, undersköterska som jobbar i glesbygdens område Visträsk.

Mindre stress och större säkerhet

Sedan Kerstin Johansson och hennes arbetskamrater fick digitala nycklar har man sparat in många mils bilresor.

– Ja, det är mindre stress nu, konstaterar Johansson. De vanliga nycklarna finns fortfarande kvar om det digitala systemet skulle krån-

Alla i hemtjänstgruppen uppskattar att nycklarna ersatts mot mobiltelefon: Övre raden fr. vänster: Kristina Lundberg, Cenneth Johansson, Kerstin Johansson. Nedre raden fr. vänster: Lena Öhman, Jennie Lundberg.

VÄLFÄRDSTEKNOLOGI

De nordiska länderna står inför en dubbel demografisk utmaning, dvs. att ett växande antal äldre medborgare ska tas om hand, samtidigt som antalet personer i arbetsför ålder minskar. Om vi ska klara att upprätthålla nivån i välfärdssektorn krävs det välfärdsteknologiska lösningar. Välfärdsteknologi introduceras i stigande grad i de nordiska länderna. Baserat på den tekniska

utvecklingen och det stigande behovet, förväntas en betydande ökning ske gällande användningen av välfärdsteknologi inom social-, välfärds- och hälsosektorn. Då de nordiska ländernas välfärdssystem har många likheter, förväntas ett utbyggt nordiskt samarbete öka möjligheterna för professionell och kommersiell utveckling inom det välfärdsteknologiska fältet.

gla på något sätt. Men det har bara hänt ytterst få gånger.

– Det här är inte bara som en vanlig mobiltelefon, utan det är en speciell programvara som har installerats i mobilen och som fungerar utan mobilnät. Man behöver inte oroa sig för täckningen för mobilen. Härefter hade Telia stora problem med telefonnätet, men det påverkade inte möjligheten att använda lås-funktionen, säger Åberg.

En del av de gamla som har hemtjänst har varit oroliga för att de digitala nycklarna innebär att vem som helst som har en mobiltelefon kan komma in i deras hem. Så är det inte. Ingen kan ta sig in som inte har en telefon med den här programvaran och personlig kod från hemtjänsten. Det finns inte heller någon risk för att en mobil ska hamna i orätta händer.

Tio minuter efter inloggning avaktiveras nyckelkoden. Då går det inte längre att låsa eller låsa upp, då måste man logga in med den personliga koden igen.

– När vi använde nycklar var det mycket mindre säkert. Då var vi tvungna att byta låset om någon tappade nyckeln. Om någon tappar bort mobiltelefon, så är det bara att avregistrera telefonen och skaffa en ny, säger enhetschef Åberg.

Nyckeln som besökslogg

När mobiltelefonerna inte används är de på laddning på gruppkontoret för hemtjänstpersonalen. När telefonen laddas registreras också besöken som gjorts under dagen. Det syns vilka man har varit hemma hos och tid för besöket. Det finns kommuner som använder telefonerna som tidredovisning för personalen, att man också registrerar vad man gör hos varje pensionär, och tidsåtgången för det. Men det har inte Älvsbyn gjort.

– Däremot är det ju bra att se hur mycket tid

som går åt hos varje pensionär. Det händer att brukare med minnesproblem säger att vi inte har varit där, men då har vi ju registreringen som visar det, och så kan vi lugna de anhöriga, säger socialchef Birgit Nilsson.

Hon berättar att systemet med digitala nycklar hittills har gjorts på försök i några delar av kommunen, men nu införs det inom hela hemtjänsten i Älvsbyn, eftersom det fungerar så bra.

– Systemet kostar ju en del, så det blir inte någon ekonomisk besparing, men det förbättrar arbetsmiljön för personalen och minskar utsläppen eftersom det blir färre bilresor, säger Nilsson.

Bra för brukarna

Enhetschef Åsa S. Åberg menar att det också gynnar brukarna. Hon tar som exempel morgonmötena på gruppkontoren.

– Tidigare gick tiden åt till att dela ut nycklar och prata om hur vi skulle lösa logistiken med nycklarna. Nu kan vi ägna den tiden åt att prata om vad som händer hos brukarna, om själva jobbet. •

De digitala nycklarna har minskat stressen, säger Kerstin Johansson.

SMARTPHONES

GER KONTROLL ÖVER VARDAGEN – OCH STUDIerna

TEKST: Nino Simic
FOTO: Scandinavian StockPhoto

Fyra studenter med ADHD, antagna vid Oslo universitet, deltar i en studie där de använder smartphones och bärbara datorer som stöd. Syftet är att minska stressen i vardagen, öka självständighet och kontroll och därmed hjälpa dem att klara universitetsstudierna. Studien startade hösten 2009 under ledning av Gunnar Michelsen, rådgivare vid Nordnorsk IKT-senter, Nonite.

– Vi ser att moderna smartphones innehåller alltfler av de funktioner som tidigare bara fanns i specialtillverkade hjälpmedel, säger Gunnar Michelsen. Utvecklingen fortsätter och leder till att mobilerna kan individanpassas. Med nya modeller öppnas möjligheten att anpassa gränssnittet efter varje användares behov och förmåga.

En viktig faktor är att smartphonen, i detta fall iPhone, samtidigt är både ett vardagsföremål, ett kognitivt hjälpmedel och uppfattas som roligt och spännande. Traditionella specialhjälpmedel kan vara stigmatiserande och saknar samtidigt moderna smartphones möjligheter att gå ut på nätet och exempelvis nå sociala medier.

Lära på nytt sätt

De fyra studenterna valdes ur en betydligt större grupp, med hjälp av universitetets studieadministration. Utrustningen, smartphone och bärbara datorer, delades ut i september 2009. Det är viktigt att notera att inte förre i januari 2010 kunde studenterna hantera utrustningen.

– De har hög datakompetens men de var tvungna att lära sig tänka teknik på ett nytt sätt, att ställa in olika parametrar, säger Gunnar Michelsen. Det tog fyra, fem månader att lära sig att samordna iCal, iTunes och andra

standardprogram på rätt sätt, som passade just dem.

Under hela projektiden har studenterna tillgång till support dygnet runt. Det här är en viktig, kanske avgörande faktor, om teknologin ska vara till nytta. Supporten kan genomföras på olika sätt. Under sittande intervju får Gunnar Michelsen en fråga via SMS från en student, som har problem med sin dator. Gunnar svarar direkt.

På försommaren 2010 gjordes en första utvärdering av projektet. Resultaten är positiva.

– Det kanske viktigaste är att alla fyra är beroende av systemet och tycker om det, säger Gunnar Michelsen. De programmerar in sina föreläsningstider i mobilen, de har kontaktinformation och kartinformation om alla lokaler. De behöver inte känna sig stressade av rädsla för att inte hitta eller komma för sent.

Alla använder GPS

Gunnar Michelsen berättar om en student som inom ramen för sina konststudier skulle besöka 15 museer. Han lade in samtliga adresser i mobilen kopplade till kalenderfunktionen och till stadsbusstrafikens hemsida och kunde både se busstidtabellen och, med hjälp av GPS, vägen till närmaste busshållplats och till museerna.

– Det fungerade helt perfekt, säger Gunnar Michelsen. Studenten kände ingen stress, visste vart han skulle och hur lång tid det skulle ta. Han kunde mer avslappnad fokusera på sitt arbete.

Alla studenter använder GPS på olika sätt, någon nästan hela tiden för att ta sig från en plats till en annan. Google Maps används för att ta reda på hur långt det är och hur lång tid det tar till målet.

Visualiserar tiden

Studenterna använder också mobiltelefonernas larmklockor, tidsur och stoppur. Alla använder någon applikation som visualiserar tiden.

Anteckningsfunktionen är också viktig – här hamnar föreläsningsanteckningar, men också andra studierelaterade och fritidsrelaterade noteringar. Möjligheten att göra röstanteckningar används flitigt.

– Tidigare använde de papperslappar men dessa försvann ofta, säger Gunnar Michelsen.

I en smartphone ligger allt kvar

En applikation som förvandlar mobiltelefonen till dokument-scanner och omvandlar bilden till redigeringsbar text är omtyckt. Studenterna kan ta en bild av boken på biblioteket och får bland annat en visuell översikt över kursböckerna.

Ett problem är att hitta applikationerna. Det tillkommer nya varje dag, det är i det närmaste omöjligt att hålla kunskaperna aktuella.

– Vi arbetar enbart i workshop-form, säger Gunnar Michelsen. Vi bedriver inte traditionell undervisning utan uppmanar studenterna att

själva hitta applikationer som fungerar och visa upp dem för övriga i gruppen.

Sprida kunskapen

En annan svårighet är att sprida kunskapen.

– Vi har upprättat en sida som alla kan nå via Nordens Välfärdscenters hemsida, **www.nordicwelfare.org**. Här länkar vi till några producenter och deras produktinformation. Vår förhoppning är att vi under 2011 kan utvidga sidan med våra bedömningar och rekommendationer om liknande applikationer. •

NAV NONITE - Nordnorsk IKT-senter, ska utveckla och förmedla kunskap om IT-hjälpmiddel så att personer med funktionsnedsetninger kan tilgodogjøre sig ny teknologi, øke sitt deltagande og oppnå likestilling i samhället. NAV Nonite er ett rikstäckande kompetenscenter med särskilt ansvar för de fyra nordligaste fylkena.

Gunnar Michelsen är rådgivare vid Nordnorsk IKT-senter, Nonite.
Foto: Bernt Grønstad

DU KAN BARE ØVE DIG!

Snævar Ívarsson kan se tilbage på godt og vel 40 år med læse- og skrivevanskeligheder. Han har klaret sig godt, også som selvstændig erhvervsdrivende. I dag tager Ívarsson gerne ud på skoler og holder foredrag om temaet. Formålet er at afmystificere vanskelighederne og få alle til at forstå, at elever med læse- og skrivevanskeligheder har større udfordringer end andre.

– Det er ikke alle lærere, som har forståelse for, at det tager meget længere tid at lave lektier for de ordblind elever end for de andre. Til disse lærere siger jeg ofte: »Nu har jeg tegnet en streg øverst på tavlen« – jeg er selv temmelig høj. Så siger jeg til dem, at de skal strække hånden op til stregen. »Jamen, det kan jeg ikke, jeg er meget lavere end dig!« Så svarer jeg gerne: »Du kan bare øve dig!« Så dæmrer det ofte for dem, og de kan måske indse, at det ikke er helt så ligetil at være ordblind og skulle lave lektier.

I dag er Ívarsson med i skolerådet på sine børns skole. Alle er klar over, at han er ordblind, så det er skoleinspektøren, som læser alle tekster højt i stedet for at vente i 45 minutter på, at Ívarsson er færdig med at læse, og som han selv siger: »Det kommer alle til gode.«

Befrielsen

Der gik nogle år, før Ívarsson fandt ud af, at han var ordblind. Han var tredive år gammel, da hans mor en dag ringede til ham på arbejdet og sagde, at der var et interview i radioen med et par kvinder, som hun mente, at han burde høre.

– Jeg tændte radioen og begyndte at lytte til dette program om en læseindsats på en folkeskole i Reykjavik. Efter programmet kørte jeg direkte ned til skolen og sagde, at jeg havde hørt i radioen, at der fandtes noget som blev kaldt dysleksi, og at jeg gerne ville have en snak

med de to kvinder. De gav mig en tekst, som de bad mig om at læse højt. Jeg havde kun læst et par linjer, da de udbrød: »Du er ordblind i meget svær grad!« Det kom som en kæmpe befrielse at få besked om, at jeg var ordblind. Indtil da havde jeg altid betragtet mig selv som dum og uvidende.

God til sløjd og billedkunst

Ívarsson gik på folkeskolen Oddeyrarskóli i Akureyri i Nord-island. Der var ingen, der fattede mistanke til dysleksi. Ívarsson kan heller ikke fortælle nogen sørgelige historier fra folkeskolen. Han var stor og havde mange venner. Ingen drillede ham, selv om han havde svært ved at læse.

– Jeg blev beskyldt for at være doven. Jeg fulgte godt med i timerne, men da jeg blev bedt om at læse højt, sagde jeg blot, – at jeg ikke havde nået at lave lektier, eller også lavede jeg ballade og blev smidt ud af timerne. Til gengæld opførte jeg mig eksemplarisk i sløjd- og billedkunstitimerne, hvor jeg klarede mig godt. Jeg vandt blandt andet en tegnekonkurrence og fik et diplom med mit navn skrevet med kunstskrift. Jeg betragter altid dette diplom som mit eksamensbevis, og som den største anerkendelse, jeg har modtaget fra det offentlige skolesystem.

Ívarssons sløjdlærer opfordrede ham til at søge ind på en fagskole for at blive møbelsnedker, men inden han nåede så langt, dumpede han i samtlige boglige fag.

Du kan ende i en grøft!

Der er en enkelt begivenhed fra folkeskolen, som står Snævar Ívarsson meget klart:

– Der var noget vejarbejde ude foran skolen, og jeg kiggede ud ad vinduet og kunne se nogle vejarbejdere arbejde nede i en grøft. Så sagde min lærer pludselig til mig: »Snævar,

TEKST: Magnus Gudnason
FOTO: Sólrún Kristjánsdóttir

Snævar
Ívarsson er
den eneste
fuldtidsansatte
i Islands Dys-
leksiforening.
Han har prøvet
lidt af hvert
siden han gik
ud af folkesko-
len, heriblandt
at drive egen
virksomhed i
15 år.

hvis du ikke snart tager dig sammen, så ender du sådan; nede i en grøft med en skovl i hånden!« Jeg har været villig til at påtage mig stort set alle jobs siden, bortset fra at stå i en grøft. For alt i verden, måtte vedkommende ikke få ret.

»Læs venligst det her«

Ívarsson arbejdede først hos en bager, men måtte stoppe på grund af en arbejdsskade, hvor han mistede lidt af to fingre. Så flyttede han som 17-årig til Reykjavik, hvor han fik job i en modeforretning. Her skulle han blandt andet videregive ønsker om tilretning af tøj. Det gik ikke altid lige godt, når han for eksempel skulle sende et par bukser ind på systuen.

– Åh, I ved godt, at jeg ikke kan skrive, sagde jeg blot, vel vidende, at jeg havde fået et diplom for håndskrift og billedkunst. Jeg kunne blandt andet bruge de to skadede fingre, og et hav af andre undskyldninger, som påskud, så folk ikke fandt ud af, at jeg var ude af stand til at skrive kundernes navne.

Lige før Ívarsson fyldte tyve, begyndte han at arbejde på en videoudlejning, og blot et år senere købte han firmaet. Han drev firmaet i 15 år.

– Som ejer kunne jeg nemmere gå hen til medarbejderne og bede dem om at læse en tekst højt. Jeg fik medarbejderne til at læse for mig, lave tilbudsskilte og anden skriftlig formidling. Nogle gange sagde jeg blot til en af medarbejderne: »Det her lyder rigtig interessant. Læs det venligst, så alle de andre kan høre det.« Først da læse- og skrivevanskelighederne var blevet opdaget, så holdt jeg op med at skjule, at jeg havde problemer med at læse. Men det var

først efter ti år med eget firma, lige efter at jeg hørte programmet om dysleksi i radioen.

Forskellige strategier

Personer med læse- og skrivevanskeligheder må lære at sno sig. Ívarsson har brugt mange forskellige strategier.

– En af mine strategier var at lave en masse gode gerninger for andre, for så senere at kunne søge hjælp hos vedkommende med læsning og skrivning. En anden strategi, da jeg havde sat mig for at læse en tyk bog, var sådan her: Jeg forstørrede siderne fra A5 til A4 i en kopimaskine, og så læste jeg altid »kun« tre sider ad gangen. Jeg følte, at jeg havde bestået Mount Everest, da jeg var færdig med bogen.

Brugen af hjælpemidler

Ívarsson benytter sig af mange forskellige hjælpemidler. Han sætter rigtig stor pris på Google translate, som han er flittig bruger af, da programmet ikke kun kommer med forslag om enkeltord, men også om sammensætninger af ord.

Efter at han havde opdaget lydbøger, »så ændrede han sin bil til sit Universitet«, som han selv udtrykker det. Han bruger også talesyntese, og nævner blandt andet den nye islandske talesyntese, som er på vej. Blindeforeningen i Island er primus motor i den sag, men Dysleksiforeningen er også inde over. Ifølge Ívarsson er der også arbejde i gang for at udvikle et program til talegenkendelse (tale-til-tekst), så man vil kunne tale islandsk til sin computer, som så vil nedfælde det på skrift. •

NORDIC STUDIES ON ALCOHOL AND DRUGS

Nordic Studies on Alcohol and Drugs (NAD) är en tidskrift för samhällsvetenskaplig forskning på alkohol- och drogområdet i Norden. Tidskriften publicerar främst forskning gjord i de nordiska länderna, men innehåller också kommentarer och debattinlägg från forskare utanför Norden. NAD utkommer 6 gånger om året och publicerar artiklar på engelska och de skandinaviska språken.

Gravida och alkohol. Sedan 70-talet har rekommendationerna för hur mycket alkohol gravida kvinnor får dricka varierat mellan en återhållsam och en mera tillåtande linje. Anna Leppo och Dorte Hecksher frågar sig om den nuvarande återhållsamma linjen är baserad på forskningsrön eller om den bara återspeglar det sociala klimatet i samhället, där gravida som dricker lätt stämplas – oberoende av mängden alkohol de intar?

Om att förstå tankar och attityder. I dagens samhälle är det vanligt att uppskatta omfattningen av olika problem. Patrik Karlsson pekar på hur svårt det är för forskare att ställa enkätfrågor på ett sådant sätt att de blir meningsfulla för alla svarande, oavsett vilka erfarenheter de har av eget eller andras narkotikabruk.

Kvinnan i alkoholreklamen. Hur framställs kvinnan i alkoholannonser i svenska damtidningar från 1960-talet till 2000-talet? Jukka Törrönen hittar två typer: kvinnan som vårdar hemmet och singelkvinnan. Även om det finns en kontinuitet i dessa två markant olika roller, förändras de också över tid.

Finska män, alkohol och skam. *”Drick för att glömma, dränk alla dina sorger, begrav dina drömmar”* sjunger bandet Sentenced i sången

Nepenthe. I de sångtexter Atte Oksanen analyserar förknippas alkohol ofta med mäns känsla av skam. Sångtexterna målar upp en bild där drickandet är ett sätt att övervinna skammen.

Mixed methods. Forskare beskriver hur de i sina studier om marknadsföring av alkohol, ungas alkohol- och drogbruk, behandlingsutfall eller prevention förenat kvantitativa och kvalitativa forskningsmetoder.

Under 2012 ger NAD ut två temanummer, ett om hur alkoholpolitiken i de nordiska länderna behandlar olika alkoholdrycker och ett annat om missbruksbehandling inom fängsvården.

Under 2012 startar en **populariserad version** av tidskriften på nätet. Webbplatsen kommer att ha lättlästa artiklar om valda delar av innehållet i tidskriften, intervjuer, debattinlägg och andra artiklar som berör alkohol- och drogforskning.

Den tryckta upplagan av NAD kan beställas hem på posten till en kostnad av 85 euro per år. Kontakta redaktionen på nad@nordicwelfare.org om du är intresserad av att prenumerera.

NAD kan läsas och laddas ner gratis från www.versita.com/nad

FRA 10 TIL 250 000 HITS PÅ FEM ÅR

TEKST: Lasse Winther Wehner
FOTO: Pressefoto AAL-konferencen

At gøre Ambient Assisted Living til et slagkraftigt dansk udtryk, satte Claus F. Nielsen og det socialdemokratiske folketingsmedlem Sophie Hæstorp Andersen sig for. Det blev til begrebet velfærdsteknologi. I løbet af fem år steg det fra 10 til 229.000 hits på Google.

Sophie Hæstorp satte »velfærd« og »teknologi« sammen, og Claus F. Nielsen udviklede indholdet i begrebet.

– Jeg besluttede mig for at promovere udtrykket velfærdsteknologi. Det rummer mere end den forståelse, der er af ambient assisted living, som kan være meget svær at sælge rent politisk. Mange folk forstår ikke umiddelbart det engelske udtryk, og det gør det svært at sætte på dagsordenen. Hvis du vil tiltale nogle bestemte målgrupper, så må du også bruge nogle ord, der kan sendes og modtages, siger Claus F. Nielsen.

– Problemet med begrebet velfærdsteknologi er på den anden side, at det kan vi mest bruge i Norden. Siger man welfare technology i England, forstår de noget andet ved ordet – og noget andet igen i Tyskland. I vores nordiske begrebsforståelse forbinder vi velfærd med nogle offentlige serviceydelser og noget med, at vi har det godt. Noget tryk og sikkerhed; vores nordiske model kan man sige. Hvis du tager til USA betyder det nærmest det modsatte. Noget med bistand, noget med kommunisme. Derovre kalder man det independent living, men det udtryk ligger der bare ikke noget teknologisk i.

Og velfærdsteknologi hænger netop sam-

men med en teknologisk udvikling, hvor ting bliver mindre og mindre, eksempelvis mikrochips, så man kan bygge intelligens ind i mindre og mindre enheder, hvilket der ses masser af eksempler på. For eksempel det elektroniske plaster, hvor man indbygger en mikroprocessor, der kan overvåge dit hjerte.

Claus F. Nielsen og Sophie Hæstorp Andersen vurderede, at det her nye begreb, velfærdsteknologi, kunne dække over nogle af disse nye ting, og de oprettede en side på Wikipedia.org, der forklarede begrebet. På daværende tidspunkt gav en søgning på velfærdsteknologi ti hits på Google. Tre år efter var det eksploderet til 23.000, og i løbet af 2011 steg det yderligere til lige under 100.000. I marts 2012 er tallet 250.000. – Det er det, jeg kalder at sætte en diskurs på dagsordenen, siger Claus F. Nielsen.

Danmark i front

Den udvikling, der pågår i Danmark, har meget fokus på serviceinnovation. Applied research, eller hvad man nu kalder det – at det skal blive til nogle anvendelige produkter. Tyskland arbejder mere forskningspræget. Især programmer, der retter sig mod at udvikle nogle bestemte områder. Der er meget industripolitisk understøttelse af forskning.

I USA har man den her independent living-tilgang. Noget af det interessante er, at man derovre har nogle af de største aktører inden for feltet globalt set, eksempelvis Intel, der nu bevæger sig ind på det her marked. Der er også hele den kreds af firmaer der kalder sig «Continua Health Alliance», og som er meget

Claus F. Nielsen, International Manager, DELTA Business Development, har i en årrække været en passioneret og profileret fortæller for udbredelsen af velfærdsteknologi.

patient-fokuseret, men som har svært ved at komme ind på medico-området – de bevæger sig nu over mod velfærdsteknologi.

I Japan er det meget robotautomatisering, de har fokus på, mens der i England er nogle meget store programmer med fokus på business cases.

– Holland har fokus samme sted som Danmark, men uden den her voldsomme økonomiske satsning Danmark har fået med bl.a. Fonden for Velfærdsteknologi og den nye rød og grøn teknologifond, og hvad der ellers er lavet af brugerdrevne innovationsprogrammer, samt det man laver i resultatkontrakterne med de teknologiske serviceinstitutter. Størrelsesmæssigt skulle Tyskland op at investere 50 milliarder euro for at det ville være tilsvarende Danmarks investeringer på området. Så når Europa kigger på Danmark, står vi rigtig stærkt. Danmark har meget fokus på at bruge det her til vækst og udvikling. Man taler om en tredobbelte gevinst: Mere kvalitet til borgerne, at løse den demografiske udfordring og så samtidig skabe vækst i erhvervslivet. I Region Syddanmark tror man på, at velfærdsteknologiområdet kan blive en ny succeshistorie tilsvarende den danske vindmølleindustri, og man satser massivt på det, så der er masser af visioner i Danmark, siger Claus F. Nielsen.

Det handler om at levere mad til folket

Claus F. Nielsen mener at fokus især i Danmark tidligere var på sygehuse, kræftscannere og patienter.

– Nu er øjnene efterhånden åbnet for, at det her er et vigtigt emne. Regeringer falder, hvis

du ikke kan levere mad til befolkningen. Hvem skal køre maden ud til pensionisterne? Hvem sørger for, at de får skiftet deres sår og alle de her ting? Det kommer man lige pludselig til at slås med som politiker, og det er meget motiverende, og det er nemt at sælge til politikere – i hvert fald nemmere og nemmere. Man kan sammenligne det med trafiksikkerhed på vejene. Velfærdsteknologi er ordentlige biler, der kører sikkert ude på vejene dag efter dag, mens e-health er de her gamle, billige østeuropæiske biler, som hele tiden står på værksted, er dyre i drift og som ikke er så sikre.

Halvér antallet af sengepladser – brug teknologien

I en tid, hvor det kunne se ud til, at dobbelt så mange skal på hospital, vil Claus F. Nielsen i stedet vende det hele på hovedet.

– Ellers har man ikke fanget essensen af den revolution, man kan lave med det her. Al investering – alting – skal vendes fuldstændig om. Selvfølgelig vil der være akutte tilfælde og alvorlig sygdom, der kræver indlæggelse og dermed sengepladser. Men pointen er, at man altså godt kan blive opereret i Jylland af ekspertten fra København via robotkirurgi, som det amerikanske forsvar anvender. Det kan lade sig gøre, men det kræver, at man tør. Hvorfor skal man sende en hjemmesygeplejerske hjem til folk hele tiden for at måle og observere, når der kan aflæses elektronisk? Hvorfor skal man rende rundt på et hospital og blive endnu mere syg blandt de andre syge, når man kan færdes hjemme med nogle simple sensorer og devices, der kan monitorere en? •

FOTO: Lars Svankjær

I 2007 skulle det socialdemokratiske folketingsmedlem Sophie Hæstorp Andersen bruge en oversættelse af det ikke særlig mundrette begreb Ambient Assisted Living til Socialdemokraternes sommermøde. Ved at sætte «velfærd» og «teknologi» sammen skabte hun et slagkraftigt dansk udtryk, som Claus F. Nielsen straks så muligheder i.

MELLAN STOLT OCH SKAM

TEKST OG FOTO: Nino Simic

Att bli sedd som en person med kunskap, erfarenhet och någonting unikt att tillföra i ett möte, att inte bli omyndigförklarad och förbarnsligad – det är förutsättningar för att känna sig och vara verkligt jämlik, att växa och vara stolt i ett möte därför att man är bra.

Monika Steorn, diakon och psykoterapeut, ser bemötande som centralt för hur personer med funktionsnedsättningar upplever sin livskvalitet. Hon vill gärna skriva en bok för att sätta ord på den verklighet som formas i dimensionen mellan stolthet och skam. Skammen är en starkt negativ känsla och den som vi allra

går till läkare för att få hjälp, säger Monika Steorn, som har nedsatt syn och hörsel. Efter ett tag upptäcker jag att han stirrar på mina ögon och är så fokuserad på dem, att han helt glömmer bort min förkylning. Den typen av situationer upplever jag ofta och blir kränkt i. Jag vill ju bli seriöst bemött, lyssnad på.

Den finns en annan infallsvinkel: Eftersom Monika Steorn har nedsatt hörsel, påverkas hon mer av en förkylning än fullt hörande, kanske så mycket att hennes arbetsförmåga blir lidande. Detta, menar hon, måste läkaren vara medveten om.

– Jag vill inte att läkaren tar särskilda hänsyn därför att jag hör och ser dåligt, säger Monika Steorn. Jag har en önskan att vara "som alla andra" men samtidigt vill jag att han ska ha en förståelse för mina extra svårigheter. Jag sänder alltså ut dubbla budskap, det gör situationen mer komplicerad.

"Jag har en önskan att vara 'som alla andra' men samtidigt vill jag ha förståelse för mina extra svårigheter."

helst vill undvika, men det är den känsla som människor med funktionsnedsättningar gång på gång tvingas genomleva. Omgivningens besvärade nedslagna blickar, översvallande vänligt och opersonligt bemötande, oförmågan att se människan bortom funktionsnedsättningen – allt detta och många andra subtila element i ett möte föder känslan av skam hos den som blir nedvärderad och förblir osedd som människa.

Bättre bemötande

Vi talar om behovet av kompetens hos stödpersoner och samtalet glider snabbt över till behovet av bättre bemötande. För oavsett yrkeskompetens, är hjälpen beroende av förmågan att möta individen, människan som står framför.

– Säga exempelvis att jag är jätteförkyld och

Saknar helhetstänkande

Hon önskar att det bland stödpersonalen generellt sett fanns en större kunskap om hur människor fungerar, mer av helhetstänkande. Det finns det redan inom den högspecialiserade vården, där bemötandet är mer genomtänkt än inom allmänmedicinen. Läkarna är dock bara en liten del av stödapparaten. De är med i början för att ställa diagnosen. Hörsel- och synpedagoger, ingenjörer, konsulenter, belysningsspecialister och optiker är några av de andra grupperna.

Monika Steorn noterar att hörsel och synspecialister vanligen arbetar var för sig och sällan har kontakt med varandra. Det önskar hon mer av och menar att man har kommit längre i både Danmark och Norge.

En annan viktig grupp är kommunernas hemtjänstpersonal. När hon hösten 2009 genomgick ett större operativt ingrepp, var Monika Steorn under fyra månader beroende av hjälp

HET

Monika Steorn är diakon och psykoterapeut i Malmö.

från hemtjänsten. Personalen visste att hon hade syn- och hörselnedsättning men hade ingen aning om vad det innebar. Hon fick lära ständigt nya personer hur de skulle bemöta och hjälpa henne.

Avsaknad av kunskap

Det är i dessa vardagsmöten, med hemtjänstpersonal, taxichaufförer, affärsbiträden och personal på Försäkringskassan som Monika Steorn upplever en avsaknad av kunskap om vad det betyder i praktiken att vara dövblind. Det är besvärande för henne att behöva berätta att hon har svårt att höra när hemtjänstpersonal bryter på ett annat språk eller att reagera när kösiffran ropas ut i affären. Människor inom serviceyrken borde förstå att det kan vara så, det borde ingå i någon typ av utbildning, menar hon.

Även specialutbildad personal trampar ibland snett. I samband med föreläsningar brukar Monika Steorn berätta om besöket hos en synpedagog för att få hjälp med en krånglande datorskärm. Den översvallande vänliga och hjälpsamma synpedagogen lyssnade inte på vad Monika faktiskt önskade utan delade ut goda råd om allsköns andra hjälpmedel. När hon gick därifrån hade Monika Steorn med sig en talande klocka och modern bandspelare men datorskärmen var lika oduglig som tidigare. Detta förhållningssätt är kränkande.

– Det var bra att hon ville hjälpa men man måste ge akt på varför man vill hjälpa, säger Monika Steorn. Detta var missriktad hjälpsamhet, jag stod inte i hennes fokus, hon såg faktiskt inte mig.

Det behövs utbildning för att höja medvetandet både hos stödpersonal och andra grupper om konsekvenserna av funktionsnedsättningar.

Monika Steorn lyfter fram dövblindtolkarnas förmåga att ofta göra mötet till en positiv upplevelse.

– Tolkarna beundrar jag oerhört mycket,

säger hon. De har ett naturligt sätt och en fantastisk förståelse. De verkar ha något i sin utbildning som andra ofta tycks sakna.

Det är dessa tankar som Monika Steorn vill fördjupa i en bok, berätta om vikten av kompetent bemötande, om den destruktiva skammen som personer med funktionsnedsättning ofta lärt känna redan som barn och tvingas återuppleva gång på gång i den vuxnes vardag.

– Om jag kommer till dig som barn, glad och förväntansfull, och ser dig vända bort blicken, göra mig osedd, och om detta händer många gånger, får jag, barnet, skamkänslor, tanken att det är något fel på mig, säger Monika Steorn. Så blir det även om jag som vuxen kommer som brukare och blir osedd, inte tagen på allvar. Men om du ser mig, möter mig med respekt och lyssnar på vad jag har att säga, då växer jag, då kan jag känna mig stolt att vara den jag är.

Mellan stolthet och skam

Att bli sedd som en person med kunskap, erfarenhet och någonting unikt att tillföra i ett möte, att inte bli omyndigförklarad och förbarnsligad – det är förutsättningar för att känna sig och vara verkligt jämlik, att växa och vara stolt i ett möte därför att man är bra. •

DØVBLINDEPERSONALE

Døvblindeområdet varetager et nordisk samarbejde i forhold til kundskabsudvikling og kompetenceudvikling for professionelle der arbejder med døvblinde. Da døvblinde er en lille population, har det vist sig nødvendigt at arbejde nordisk for at udvikle en bred viden og forståelse af handicapet. Døvblindeområdet deles op i tre kategorier: Døvblindfødte, erhvervet døvblindhed og ældre med døvblindhed. Døvblindhed rammer specielt informationstilegnelse, naturlig læring for udvikling, orientering og kommunikation, da syn og hørelse er de sanser, som normalt varetager dette.

FRÅN CATWALKEN TILL IKEA-KATALOGEN

TEXT: Helena Lagercrantz
FOTO: Calle Eriksson

Funkisbyrån är en unik modellbyrå där man bara får vara med om man har en funktionsnedsättning. Agenturens syfte är att synliggöra människor med funktionsnedsättningar såväl i nyhetsmedierna som i reklam.

Bakom Funkisbyrån står den svenska ideella föreningen JAG (Jämlikhet, Assistans, Gemenskap). Föreningen har sedan starten 1992 arbetat med att påverka och sprida information om människor med omfattande funktionsnedsättningar.

– För trettio år sedan började man inkludera människor med annan etnisk bakgrund i nyhetsförmedling och i reklamsammanhang.

Idag är det en självklarhet. På samma sätt bör man tänka när det gäller personer med funktionsnedsättningar. Det säger Cecilia Blanck som är verksamhetschef på föreningen JAG. Hon påminner om att det inte var länge sedan personer med stora funktionsnedsättningar var helt osynliga i samhället. Även om mycket har skett under de senaste decennierna när det gäller rättigheter och människosyn, återstår fortfarande att lyfta fram gruppen i medierna.

– Syns man inte, så finns man inte. Det vill vi ändra på genom Funkisbyrån.

Bortom stereotypen

Sandro Grip är 37 år och en av agenturens tvåhundra femtio fotomodeller. Han och de andra modellerna presenterar sig på hemsidan **www.funkisbyran.se**. Bilderna är tagna av den internationellt prisbelönta fotografen Walter Hirsch som finns representerad i Köpenhamn, Paris och New York.

Sandro har medverkat i flera av byråns modeshower runt om i Sverige. Han och hans kollegor från Funkisbyrån visar klädkollektioner tillsammans med andra fotomodeller.

– Jag har varit med sedan starten och bara fått positiva reaktioner, både när jag deltagit

Eva Bohlin, Sandro Grip och Cecilia Blanck från Funkisbyrån. Foto: Helena Lagercrantz

på catwalken och i reklamfotograferingar. Det här arbetet ger mig mycket personligen, samtidigt som det skapar bra publicitet åt vår grupp.

Den 3 december 2010 på internationella handikappdagen, genomförde Funkisbyrå en uppmärksam kampanj. På reklamtavlor runt om i stan möttes stockholmarna av Funkisbyråns modell Ida, iklädd en aftonklänning av Lars Wallin, en av Sveriges främsta mode-skapare.

– Vi hoppas kunna göra detta till ett återkommande arrangemang. Tanken är att de största annonsörerna en gång om året ska inkludera en modell med funktionsnedsättningar i sin reklam. För att lyckas samarbetar vi bland annat med Sveriges Marknadsförbund och Svensk Handel, berättar Ewa Bohlin, pressansvarig för Funkisbyrå.

Ewa menar att det finns ett stort intresse från reklambyråerna för modellbyråns verksamhet, men reklammakarna oroar sig för att kunderna ännu inte är riktigt mogna för förändringen.

– Jag tror dock att företagen kan och vill tänka nytt. För en tid sedan kontaktade vi t.ex. Ikea och föreslog att de skulle ha med personer med funktionsnedsättning i den kommande möbelkatalogen. Redaktionsteamet tyckte att

det var en utmärkt idé och ställde sig frågan varför de inte hade gjort det för länge sedan!

1,6 miljoner möjliga kunder

Ewa Bohlin framhåller att det handlar om en förbisedd möjlighet att tjäna pengar.

– Det finns cirka 1,6 miljoner människor med funktionsnedsättningar i Sverige. De köper möbler, väljer bank, bokar resor och jämför mobilabonnemang precis som alla andra i samhället. Men de känner inte igen sig i reklam och media. Genom att inte inkludera människor med funktionsnedsättningar riskerar företagen att gå miste om 1,6 miljoner möjliga kunder. •

Nacka Forum arrangerade en modevecka "Express Yourself" där en del av modellerna var funktionsnedsatta. - Modellerna representerar en stor och viktig del av våra besökare och konsumenter, säger centrumchefen Mikael Wallner.

FUNKTIONSHINDERFRÅGOR

Målsättningen för Nordens Velfärdscenters arbete inom funktionshinderområdet är att skapa förutsättningar för att personer med funktionsnedsättning kan delta i samhället på lika villkor som andra. NVC ska initiera, utveckla och delta i nordiska projekt inom området som i sin tur kan bidra till bättre beslutsunderlag för politiker och yrkesverksamma inom de nordiska länderna. NVC ska även sammanställa nordisk och internationell forskning, fånga upp aktuella problemställningar och sprida goda exempel. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättelser är ett centralt dokument för institutionens arbete.

VÄLFÄRDSPOLITIK

Familjepolitik är ett viktigt fundament i den nordiska välfärdsmodellen och brukar ofta sägas vara en av de faktorer som har gynnat utvecklingen både vad gäller jämställdhet och ekonomisk tillväxt i de nordiska länderna. NVC har sedan våren 2011 byggt upp verksamhet som strävar till att följa upp, utveckla samt sprida kunskap om den nordiska familjepolitiken. Ett permanent familjepolitiskt forum, Nofam har etablerats. Nätverket kommer att lyfta fram aktuellt lagstiftnings- och utredningsarbete samt forskning som tangerar familje- och barnpolitik.

DE LÄRDE SIG KONFLIKTLÖSNIN

GENS ABC

– Vi hade många konflikter inom familjen, med dåligt humör och frustration, berättar Madelen Kling när hon minns hur det var innan hon gick ABC-kursen på Spånga Tensta familjecentral. – Det som hade fungerat med vår äldre flicka när hon var liten, fungerade inte alls med Ebba. Vi behövde helt enkelt nya redskap för att sätta gränser.

Madelen och Magnus Kling genomgick ABC-utbildningen tillsammans på familjecentralen Spånga-Tensta. Utbildningen är ett generellt erbjudande som går till alla familjer som har barn mellan 3 och 12 års ålder. Familjen kände till Spånga-Tensta familjecentral sedan tidigare och besöken på mödravårdscentralen. Beslutet att komma till familjecentralen var därför inte svårt och det öppna och generella erbjudandet sänkte tröskeln ytterligare. Utbildningen omfattade fyra tillfällen och gick till stor del på att de fem deltagande paren diskuterade olika situationer och hur man skulle hantera dem.

– Vi fick reflektera över oss själva och varandra och hade även rollspel för att tydliggöra vardagssituationer, säger Madelen.

Magnus berättar om en tillsynes liten men ytterst viktig kunskap som han har fått med sig från utbildningen:

Avsätta tid i vardagen

– Jag lärde mig att det är jätteviktigt att spendera åtminstone lite kvalitetstid med sitt barn innan man kastar sig över andra vuxna arbetsuppgifter, berättar han. När jag kom hem var det tidigare typiskt att man kastade sig över andra sysslor, matlagning eller liknande. Men det blir stor skillnad om jag i stället ägnar Ebba lite genuint intresse innan jag fortsätter med annat.

Både Madelen och Magnus uppskattar det generella erbjudandet till försäldrastödsutbildning. De vet att det finns andra, riktade utbildningar men då blir inträdeströskeln genast högre.

– Det är nog svårt att både inse och säga att man har problem och att man därför vill gå en viss utbildning, säger Madelen. Den här utbildningen är nog till nytta i många vardagssituationer utan att man för den skull har särskilda problem.

Hon ser redan framåt, mot tonårstiden.

– Då skulle jag vilja ha något liknande, säger Madelen. Jag kan mycket väl tänka mig att man vill ha det.

DEN GENERELLA MO – HÄR GLÖMS

TEXT: Nino Simic
FOTO: Truls Busch-Christensen

Familjecentraler är ett av välfärdsstatens senaste erbjudanden av generell karaktär. Verksamheten är hälsofrämjande, tidigt förebyggande och stödjande och riktar sig till föräldrar och barn. Flera olika yrkesgrupper arbetar tillsammans. För personalens del är tanken att samarbetet ska bli bättre, för familjernas att samhällets service blir lättillgängligare och mer sammanhållen. Nya familjecentraler växer fram över stora delar av Norden med stora förhoppningar om bättre stöd till familjer under en sårbar tid av deras tillvaro.

Spånga-Tensta Familjecentral finns i mittpunkten mellan Spånga, ett gammalt villaområde med främst svenskfödda och Tensta med många utlandsfödda, hyreslägenheter och större omsättning på människor. Här arbetar Gerd Lundquist, projektledare i Föräldrakraft i

Spånga-Tensta där hon arbetar med att utveckla olika former av föräldrastöd i stadsdelen.

– Vi har den vanliga typen av problematik som finns i många områden, hög arbetslöshet där föräldrar under lång tid inte kommer in på arbetsmarknaden, här finns barnfattigdom, mycket trångbodda familjer, familjevåld och stress, både på grund av arbetslöshet och på grund av för mycket arbete, säger Gerd Lundquist

Familjecentralen har en omfattande verksamhet som är öppen för alla föräldrar och barn. Universaliteten, med innebörden att samhällets service erbjuds utan särskild prövning, präglar en stor del av de nordiska välfärdssamhällena och är ett av välfärdsmodellens främsta kännetecken. Det tycker Gerd Lundquist är en viktig egenskap:

– Det är lättare att nå människor om vi har generella erbjudanden, säger hon. I allmänhet

MODELLEN INGEN BORT

vill man inte identifiera sig som problemförälder. Det hindrar ju inte att vi också kan göra extra satsningar och rikta dem dit de behövs.

Gerd Lundquists erfarenhet är att det kan vara svårt att bjuda in till verksamheter som enbart riktar sig till familjer som av någon anledning befinner sig i en speciellt sårbar situation. Inbjudan blir lätt stigmatiserande och lockar inte många föräldrar.

Öppet för alla

– Hur skulle vi överhuvudtaget veta vem som ska bjudas in, undrar hon retoriskt och påpekar att många aktiviteter har preventivt syfte och erbjuds för att problem helst inte alls ska uppstå.

Föräldraträffarna Alla Barn i Centrum består av fyra träffar och bygger på forskning kring föräldraskap och barns utveckling. Rubrikerna för de fyra träffarna är Visa kärlek, Vara med, Visa

vägen och Välja strider. Syftet med träffarna är att stärka relationen mellan barn och föräldrar.

Materialet till ABC-träffarna har arbetats fram under två års tid tillsammans med metodutvecklare från Stockholms Stad och forskare vid Karolinska institutet. Föräldrar och gruppleddare från 13 samverkande kommuner har varit delaktiga i utvecklingsarbetet genom att delta i föräldragrupperna och ge synpunkter efter varje träff.

Tanken var att skapa ett metodologiskt skelett utifrån forskningen om relationer mellan barn och föräldrar. ABC-träffarna äger rum överallt där det är lätt att nå föräldrar: Förutom på familjecentralen även på Spånga barnavårdscentral och stadsdelens skolor, förskolor och Svenska för invandrare.

VÄLFÄRDSPOLITIK

Nordens Velfärdscenters projekt om tidigt stöd till barnfamiljer i risk för marginalisering: Universellt stöd till barnfamiljer är en viktig del av den nordiska välfärdsmodellen. Utbudet av tidiga insatser i de nordiska länderna är brokigt men kunskapen om effekterna är begränsad. Projektets mål är att sprida best practice och forskning mellan länderna. En modell för implementering av tidigt stöd på olika nivåer presenteras som inkluderar kunskap om risk och skyddsfaktorer. Förslag på förbättringsområden för Familjecentraler tas fram och ungdomars förslag till politiker lyfts.

FÖREBYGGANDE ARBETE

– EN DEL AV VARDAGEN

TEXT: Nina Karlsson
FOTO: Svein Erik Dahl

– Det rusmedelförebyggande arbetet i Finland ingår i skolornas allmänna uppföstringsarbete. Skolorna har stor självbestämmanderätt i det hälsofrämjande arbetet. Och så skall det också vara i fortsättningen. Rusmedelförebyggande arbete skall i huvudsak vara en del av vardagen snarare än enskilda kampanjer.

Det säger Markku Soikkeli, utvecklare vid Nationella institutet för hälsa och välfärd i Finland (THL). I dag utgår det rusmedelförebyggande arbetet från det nationella alkoholprogrammet, som trots sitt namn också innefattar narkotika. THL:s uppgift är endast att förmedla kunskap och information om bl.a. metodutveckling. Nationella kampanjer eller verkställande arbete hör i allmänhet inte till THL:s uppgifter. Inte ens på en kommunal nivå är det möjligt att styra det rusmedelförebyggande arbetet i skolor, då kommunerna endast kan bidra med information och expertis. På en lokalnivå är alltså skolorna i stort sett autonoma då det gäller upplägg av förebyggande arbete som görs bland barn och unga.

– Att främja kvalitetsmässigt gott förebyggande arbete baserar sig främst på förhandling-

ar med skolor och på att informera och utbilda rektorer, konstaterar Soikkeli.

Information om vad som egentligen sker på det rusmedelförebyggande fältet, samlas inte systematiskt in på en nationell nivå. Soikkeli ser detta både som en brist och en fördel. Han förespråkar en systematisk kartläggning av det förebyggande arbetet i skolor i Finland. Samtidigt tar han avstånd från att gå mot ett mera centralstyrt arbetssätt som skulle ta ifrån skolorna deras autonomi då det gäller upplägg av det förebyggande arbetet.

Informera och utbilda rektorer

– Istället för att försöka passa in ett nationellt förebyggande program i alla landets skolor, skall vi hellre stöda skolorna i deras självständiga arbete att ta fram förebyggande verksamhet som bygger på den enskilda skolans styrkor och specialbehov, menar Soikkeli.

Förebyggande arbete ingår i skolornas verksamhet på många plan bland annat i form av stödfunktioner, rusmedelförebyggande undervisning, kuratorer, skolhälsovård osv. Externa rusmedelförebyggande program eller kampanjer kan bidra till arbetet som en extra krydda, men det huvudsakliga rusmedelförebyggande arbetet skall ingå i skolornas allmänna uppföstringsarbete. ►►

Vi lät fotografen Svein Erik Dahl följa två tonåringar från Oslo i deras vardag. Två tjejer helt utan rusproblem, för att påminna oss om att det går bra för de allra flesta.

1. Mikko Salasuo, Anne Puuronen och Matti Piispa, bok om rusmedelförebyggningen i Finland: Se toimii sittenkin, kuinka päihdevalistuksesta saa selvää [Den fungerar trots allt. Om att tyda rusmedelupplysningen] Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura julkaisuja 116, 2011.)

ringsansvar, påpekar Soikkeli.

– Många frågar om det inte är THL som bestämmer innehållet i det förebyggande arbete och jag får åter betona att nationella satsningar i Finland handlar genuint om informationsstyrning. Givetvis innebär lokal autonomi lokal varians i det förebyggande arbetets kvalitet, men lika sannolikt är det att också nationellt styrda förebyggande program fungerar ställvis bättre, ställvis sämre, menar Soikkeli.

Även i en nordisk jämförelse lyser nationella förebyggande program framförallt i Finland med sin frånvaro. Kampanjer och program ordnas i stort sett endast av organisationer eller privata aktörer. Detta har lett till vissa problem och missuppfattningar i europeiska sammanhang. I och med att kampanjer eller nationella program inte finns, kan det bl.a. i EMCDDA:s datainsamlingar uppstå en missvisande bild av att rusmedelförebyggande arbete inte överhuvudtaget görs i Finland. Soikkeli har arbetat för att få mera europeisk förståelse för den finska infiltrerade rusmedelförebyggande modellen.

Ny bok

Tillsammans med forskarna Mikko Salasuo, Anne Puuronen och Matti Piispa ger han nu ut en bok om rusförebyggande arbete i Finland¹. Boken syftar bland annat till att ge ut information om den finska modellen för rusmedelföre-

byggande arbete som ett godtagbart alternativ till centralstyrda förebyggande kampanjer och program. Soikkeli hoppas att den finländska modellen i framtiden också kommer att kännas igen som godtagbar rusmedelförebyggande verksamhet i europeiska sammanhang.

I boken problematiserar skribenterna effektutvärdering av förebyggande arbete som fokuserar på att mäta satsningarnas korttidseffekter på målgruppen. Att rusmedelpreventiva inslag inte verkar minska ungdomars rusmedelbruk på kort sikt ser skribenterna som en feltolkning av satsningars syfte, som leder snarast till att utvecklingen av informationsbaserade satsningar lamslås.

– Denna typ av direkt effektmätning av kommunikationsbaserade förebyggande metoder baserar sig inte längre på någon som helst kommunikationsvetenskaplig grund. Inom kommunikationsforskningen finns i dag ingen rationell förklaringsmodell för varför kommunikationsmetoder skulle direkt inverka på människors beteende. Det gäller att se förbi frågan «Fungerar kommunikationsmetoder i ett förebyggande syfte?» och istället fråga «Hur fungerar kommunikationsmetoder i ett förebyggande syfte?», förklarar Soikkeli.

Helhetseffekt av informationen

Han menar att följden av förebyggande insatser inte nödvändigtvis är att vi omedelbart

ändrar vårt beteende. Däremot påverkar all information vi utsätts för på vårt sätt att ställa frågor, förstå saker och göra val. Förebyggning handlar inte om enstaka insatser eller budskap, utan om en helhetseffekt av den information vi utsätts för. Dessutom är det viktigt att förstå hur samma information påverkar oss i olika livsmiljöer och livssituationer. Att uttala sig om förebyggande informations-satsningars effekter handlar alltså om att betrakta informationen som endast en del av alla de komponenter som formar vår världsbild.

– Det är klart att beteendeförändringar är önskvärda, speciellt när stora summor pengar placerats på informationssatsningar. Vi skall komma ihåg att en informationssatsning är svag om vi inte förmår att påverka normer och politik som bidrar till den allmänna opinionsbildningen. Information är viktigt för att påverka kulturklimatet. Det går inte att tala om för människor vad de borde tänka, men det går att tala om vad de borde tänka över, uppsummerar Soikkeli. •

ALKOHOL- OCH NARKOTIKAFORSKNING

De nordiska alkohol- och narkotikafrågornas internationellt sett starka välfärdspolitiska dimension ger det nordiska samarbetet ett klart mervärde. Jämförelser om bruk, missbruk, skador och insatser, liksom även en nära kontakt mellan forskning, praktik och beslutsfattning hör till förutsättningarna för att kunskap och erfarenhet på området skall kunna användas i preventivt syfte. Målsättningen för insatsområdet är att stimulera, upprätthålla och förmedla en aktuell och relevant samhällspolitisk kunskapsbas på alkohol- och narkotikaområdet. NVC skall initiera, låta utföra och delta i nordiska och internationella projekt på området, samt bidra med underlag till nordiska politiska och administrativa nätverk.

PASSION FÖR FOTBOLL OCH FRISYRER

TEXT: Louise Hertzberg
FOTO: Anders Forngren

Alla goda ting är tre, enligt ordspråket. Det stämmer för Christian Kachoa. Efter att ha hoppat av två gymnasieutbildningar fick han hjälp av Arenan och tar nu examen som frisör. Den egna passionen för yrket och flexibel och engagerad personal på Arenan; det är Christians förklaring till att det är slut på misslyckandena.

Christian Kachoa stämmer inte med fördomarna om en drop-out. Han har aldrig varit en kille som låter dagarna planlöst passera. Sex dagar i veckan är det fotbollsträning. Sedan barnsben har han spelat i Syrianska i Västerås, och 2010 fick han kontrakt med A-laget som spelar i division 1. Han är anfalls-spelare, och i tidningsartiklar beröms han för sitt slit för att göra mål. Men engagemanget på fotbollsplanen har inte smittat av sig till skolarbetet.

Flera pluggförsök

– Ärligt talat har jag aldrig gillat att läsa, säger Christian Kachoa.

Han har ändå gjort flera försök att skaffa sig en gymnasieutbildning. Först började han på Hotell och restaurangutbildningen, men hoppade av efter åtta månader. Sedan väntade han till skolåret var slut, och började på idrottsprogrammet på Wenströmska gymnasiet. Det gick inte bättre det. Wenströmska har mottot Möjligheternas skola och när Christian Kachoa tänkte hoppa av så försökte skolan hitta alternativ.

– De visade mig alla utbildningar som fanns på skolan, men ingenting passade mig.

– När Christian fick börja prakti-
sera på en frisersalong blev han
motiverad att plugga också.

Istället fick han kontakt med Arenan via en tjejkompis. Där berättade han om sin passion för frisöryrket.

– Jag har alltid kollat hur folk ser ut i håret när de har klippt sig, och när jag har varit på en salong har jag tänkt "shit vad grymt att jobba här".

Gymnasiets frisörutbildning var inte något alternativ, betygen räckte inte till. Men personalen på Arenan hittade ett annat alternativ. I mars 2010 fick han börja praktisera på en salong. Det gick så bra att han så småningom fick sommarjobb och att han efter sommaren fick utbildning som lärling på salongen.

Nu är utbildningen snart klar. Christian ska få diplom och har redan fått två erbjudanden om arbete. När vi talas vid har han just fått veta att han också kommer att få avgångsbetyg för gymnasiet. Där bakas det som han tidigare läst ihop med utbildningen som han fått via frisörsalongen.

– Göran, min kontaktperson på Arenan, har tagit reda på vilka möjligheter som finns.

Flexibla lösningar

Christian menar att det är typiskt för Arenan, att de bryr sig så mycket om honom, och gör allt för att hitta lösningar.

– Det blir en helt annan sak än på skolan. Som på Wenströmska, där fanns det tusen elever. Då betyder det inte så mycket om en person hoppar av. På Arenan är det mycket mindre, och man vet att de verkligen försöker hjälpa en – på en gång.

Samtidigt betonar Christian att han själv också har fått visa att han verkligen anstränger sig.

– Man kan säga att Arenan satte mig på prov. När jag visade att jag verkligen brann för det här så betalade de för min utbildning på salongen.

Nu läser Christian till och med skolböcker. Just idag är det kemi.

– Just nu lär jag mig om vad som kan hända om man färgar håret och personen har hudproblem.

Det blir annorlunda att läsa när det är något som intresserar mig, säger Christian. •

– Jag har alltid kollat hur folk ser ut i håret när de har klippt sig, och när jag har varit på en salong har jag tänkt "shit vad grymt att jobba här"

ARBETSINKLUDERING AV UTSATTA GRUPPER

Nordens Velfärdscenters projekt inom arbetsinkludering syftar till att belysa och analysera hur de nordiska länderna lyckas med att inkludera utsatta grupper på arbetsmarknaden. Projektet tar utgångspunkt i den globala finanskrisen som inleddes 2008. Projektet är i ett av sju självständiga projekt under Nordiska ministerrådets globaliseringsinitiativ. Programmet handlar om den nordiska välfärdsmodellens hållbarhet och konkurrenskraft med fokus på centrala nordiska välfärdsutmaningar. NVCs arbetsinkluderingsprojekt studerar ländernas insatser för följande grupper:

- Ungdomar i risk för marginalisering
- Personer med funktionsnedsättning
- Äldre

– I fotbollen har Christian alltid satsat stenhårt, men i skolan hade han svårt att finna sig tillrätta.

PÅ HØY TID

MED INNOVASJON I ELDREOMSORGEN

– Omsorgskrisen skapes ikke av eldrebølgen. Den skapes av forestillingen om at omsorg ikke kan gjøres annerledes enn i dag, sier Kåre Hagen, førsteamanuensis ved Handelshøyskolen BI.

«Hver milliard i Norge fører omsorgsfeltet et skritt tilbake.»

TEKST: Gerd Vidje

Rapporten «Innovasjon i omsorg» (NOU 2011: 11)

Hagen ledet utvalget som la frem rapporten «Innovasjon i omsorg» i fjor. Utvalget slår fast at det er på høy tid med innovasjon i eldreomsorgen og ett av mange forslag handler om å øke bruken av teknologiske virkemidler. Teknologien finnes, men i Norge tas den nesten ikke i bruk. Hagen mener det er mange årsaker til det og ramser opp:

- Fordommer mot teknologi, holdninger som går på at teknologi er et fremmedelement i eldreomsorgen, teknologien er liksom kald i motsetning til hendene som er varme. Enkelte mener til og med at det er umoralsk å ta i bruk teknologi i eldreomsorgen og får støtte fra norsk lovgivning som blant annet forbyr bruk av sporingsteknologi, for eksempel GPS for mennesker med demens. Media bidrar til å blokkere fakta om hvordan velferdsteknologi kan brukes ved alltid å dra fram roboten – som bare virker fremmedgjørende – eller å fremstille sporingsteknologi som negativ overvåking i stedet for noe som er nyttig og kan redde liv, sier han.

Datatilsynet i Norge har ved lov gjort det ulovlig å ta i bruk teknologi som kan krenke personvernet.

- Dette ulykksalige vedtaket førte til at en mann med demens ikke fant veien hjem og frøs i hjel i natt, forteller Hagen og peker videre på manglende kunnskap om teknologiske løsninger og at det heller ikke finnes noe sted å henvende seg i Norge og få råd.

- Resultatet av dette er at personell eller pårørende som hører noe de kunne tenke seg eller er nysgjerrig på, lett kan havne i klørne på en leverandør som er mer opptatt av å selge produktet sitt enn å vurdere behovet til brukeren.

Ser til Danmark

Hagen etterlyser langsiktighet for dem som ønsker å prøve ut og utvikle velferdsteknologiske løsninger, og da kreves det finansierungsordninger som for eksempel *Fonden for Velfærdsteknologi* i Danmark. Danmark er det landet i Norden som har kommet lengst i å ta i bruk og sette av midler til å utvikle velferdsteknologiske løsninger, særlig innen helse- og omsorgssektoren.

- Utvalget vårt foreslår en egen finansierungsordning nettopp etter modell fra fondet i Danmark. Det gjelder å være nysgjerrig og modig – å tørre og ikke lykkes. «Om ikke ni av

ti prosjekter mislyktes, har vi ikke vært modige nok», uttalte lederen for fondet. – Det er noe å tenke over, mener Hagen.

Han har mer på hjertet som han synes vi bør tenke over. – I Norge er vi rike. Når det virkelig knirker i eldreomsorgen er Stortinget på pletten og bevilger en «eldremilliard». Det fører til at man gjør litt mer av det man alltid har gjort og på samme måte. I Danmark er det ikke økonomi til en ekstramilliard, derfor er man nødt til å utvikle nye løsninger. Hver milliard i Norge fører omsorgsfeltet et skritt tilbake.

Gode råd

Hva skal til for å komme videre, fra å SE til å GRIPE mulighetene? Kåre Hagen har tre hovedpoenger, det første er: Tenk normalt! Tenk på hvor omgitt vi er av teknologi som vi opplever som et gode og som er nyttig. Fra moderne teknologi på kjøkkenet til banktjenester online hjemme.

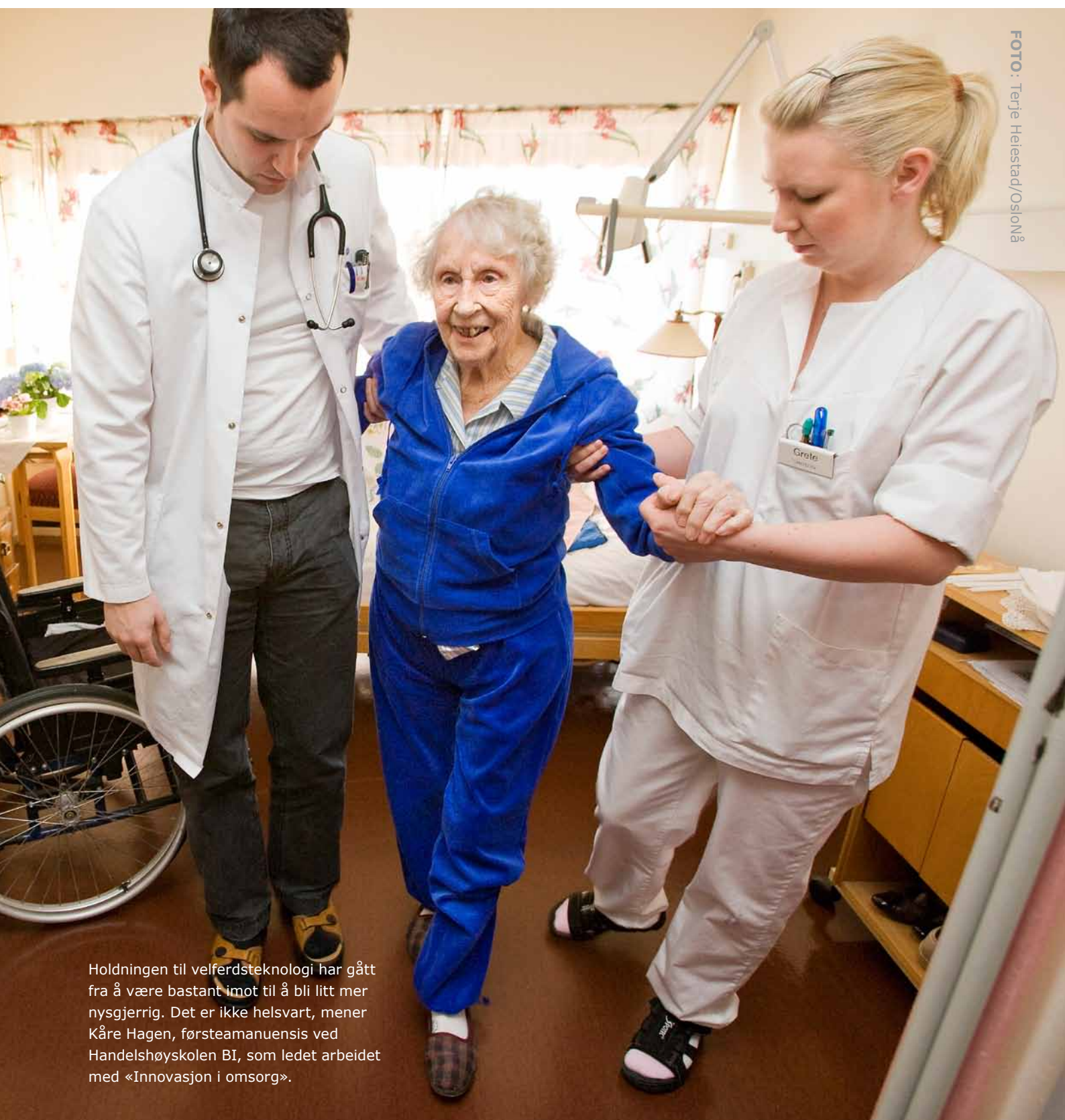
Teknologien er nær oss, det handler om selvbetjening, om mestring, om forebygging og den kan få folk til å leve lenger i eget hjem og samtidig være tryggere.

- Teknologi har samme selvsagte rolle i omsorgstjenestene som i all annen virksomhet – til å gjøre folk selvhjulpne, til å øke de profesjonelles produktivitet og til å produsere bedre tjenester, sier han.

Det neste er: Bruk markedet riktig! – Det er vanlig å hevde at det bare er konkurranseutsetting som skaper nytenkning og utvikling. Jeg mener det er feil. Det vi oppnår med konkurranseutsetting er at gamle løsninger blir levert litt billigere – og ikke innovasjon. Markedet kan brukes som underleverandører på samme måte som for eksempel sykehusene bruker farmasøytisk industri, bygningsindustri osv. Kommerielle aktører, konkurranse og marked kan, vil og bør bidra som underleverandører til kompetente offentlig ansvarlige for tjenestene.

Det siste er at omsorgsfeltet må utvikles som næring. Over hele næringslivet må aktørene spørre: Hvordan kan vi som næring være nyttige for en aldrende befolkning – i individmarkedet og overfor offentlig sektor? Og samtidig må det offentlige få hjelp til å bli en stor og krevende næring.

Holdningen til velferdsteknologi har gått fra å være bastant imot til å bli litt mer nysgjerrig. Det er ikke helsvart, mener Kåre Hagen, førsteamanuensis ved Handelshøyskolen BI, som ledet arbeidet med «Innovasjon i omsorg».

ETT AXPLOCK AV VAD SOM SKEDDE

JANUARI

"Sharing Artistic Activities and Aesthetic Experiences" ges ut. Häftet handlar om hur man kan använda konst i arbetet och i samvaron med personer med funktionsnedsättning.

MARS

Forskningsseminarium: *Policies Favouring Lower Alcohol Content Beverages, Motives and Consequences*

MAJ

NVC, sociala myndigheter, brukarorganisationer och Nordiska ministerrådets informationskontor lanserar en guidebok för föräldrar med funktionsnedsatta barn i Kaliningrad.

2011

FEBRUARI

Temahäftet *"Fokus på Kultur, Media och Synlighet"* visar alternativa bilder. Bilder som bättre speglar verkligheten, där människor på catwalk kan vara rullstolsburna, en ståuppare ha svårt att tala och dansare kan vara förlamade.

APRIL

Den nordiska välfärdsmodellen står i fokus under konferensen *"What Role will the Nordic Welfare Model Play in Globalization?"* i Helsingfors

JUNI

Nordiskt möte om bildandet av ett innovationsnätverk med syftet att bättre ta till vara de nordiska ländernas erfarenheter inom välfärdsteknologi.

UNDER 2011

JULI

NVC deltar i politikerveckan i Almedalen. Bl.a. arrangerar NVC ett seminarium med titeln: *"Välfärdsteknologi – lösningen för morgondagens välfärd?"*

SEPTEMBER

Nordiska Handikappolitiska Rådets höstmöte där medlemmarna bland annat diskuterar vilka trender som kommer att påverka funktionshinderpolitiken inom de närmaste åren.

NOVEMBER

NVC arrangerar ett event i samband med Nordiska rådets session i Köpenhamn *"Framtidens välfärdsmodell, möjligheter för ökad delaktighet"*

2012

AUGUSTI

I vårt temahäfte om läs- och skrivsvårigheter visar vi hur tidiga insatser i skolan, god pedagogik och hur man genom att ta hjälp av välfärdsteknologi kan göra så att alla kan delta i samhället trots funktionshinder.

OKTOBER

NVC deltar på årets verdensomspændende konference om døvblindhed i São Paulo.

DECEMBER

Internationella funktionshinderdagen uppmärksammas varje år över hela världen. NVC och HSO arrangerade en debatt kring funktionshinderpolitiken i ljuset av internationell utveckling.

NÅGOT AV VAD SOM

FILM

NVC har tagit fram en film där vi utmanar den traditionella uppdelningen av arbetskraft i "normala" och "funktionshindrade". Du kan se filmen på vår hemsida och på YouTube.

KURSUSKATALOG

Det halvårslige kursus-katalog, der beskriver NVCs uddannelsestilbud til personale, der arbejder med døvblinde.

FORSKNINGSANTOLOGI

NVC ger under våren ut en antologi som genom ett antal fallstudier dryftar utveckling i beslutsfattningen på folkhälsoområdet. In the name of public health and social welfare – Case descriptions of policies regulating lifestyles in the Nordic countries

PERSPEKTIVER PÅ PSYKISK FUNKTIONS-UDREDNING OG PÆDIATRISK REHABILITERING HOS BØRN MED DØVBLINDHED

I kølvandet på Deafblind Internationals konference om døvblindhed i Brasilien udgiver NVC en publikation, hvortil nogle af de bedste forelæsere på konferencen medvirker.

Perspektiver på psykisk funktions-udredning og pædiatrisk rehabilitering hos børn med døvblindhed
NVCs konference
 Dokumentation fra den 15. verdenskonference om døvblindhed
 i São Paulo, Brasilien, 2011

NK12 – DØVBLINDES HVERDAG

Faglighed, synlighed og dokumentation. Disse er temaerne på NVCs store nordiske konference om både erhvervet og medfødt døvblindhed.

NORDIC DAY

This year, the themes for Nordic Day, are the results from a Nordic project on early preventive interventions for families in risk of social marginalization. The project focuses on preschool children and their families.

Nordic Day
Copenhagen
June 24, 2012

NAD

Nordic Studies on Alcohol and Drugs ges ut i 6 nummer. En del av materialet i tidskriften kommer även att finnas tillgängligt på webben i en lättläst form, på nordiska språk.

SKER UNDER 2012

ALMEDALEN

NVC arrangerar en panel-diskussion under politikerveckan i Almedalen på temat: *Vem vinner dragkampen om den nordiska välfärdsmodellen?*

NORDISK BARNA-VÅRDSKONGRESS

Kongressen vänder sig till alla som är intresserade av sociala barn- och ungdomsfrågor och som är nyfikna på vad vi i Norden kan lära oss av varandra.

ADBN

NVC står för en præ-konference, når Acquired Deafblindness Network afholder konference om erhvervet døvblindhed i Lund, Sverige.

AAL-KONFERENSEN

AAL står for Ambient Assisted Living, og det er det, vi i Norden kalder velfærdsteknologi.

FOTO: Shutterstock

FOU RUSMEDELFORSKARDAGAR

Årets tema på Rusmedelforskardagarna är Global trade and local culture och Money vs. moral – worthy arguments in alcohol and drug policy making.

FOTO: Shutterstock

INSPIRATIONSHÄFTE:

Om kombineret alvorlig høre- og synsnedsættelse hos ældre. (arbejdstitel)
Med en stadig ældre befolkning vil forekomsten af kombineret alvorlig høre- og synsnedsættelse stige. Dette hefte sætter spot på problemet.

UNIVERSAL DESIGN 2012

Public space: Inspire, Challenge, and Empower. NVC står for en parallelsession under konferensen

MÅL- OG RESULTATS

2012–2014 (SAMMANDRAG)

FOTO: Shutterstock

Mål og hensikt med Nordens Välfärdscenter

Nordens Välfärdscenter er opprettet på oppdrag fra de nordiske regjeringer. I henhold til statuttene utgjør NVC, sammen med sine datterinstitusjoner, Nordisk Ministerråds hovedorgan for å fremme utviklingen på det velferdspolitiske området i Norden og dets nærområder.

Målet med NVC's arbeid er å utvikle gode strategier for det nordiske samarbeidet på det velferdspolitiske området. NVC skal i sitt arbeid identifisere og sette på dagsorden velferdspolitiske utfordringer, belyse ulike aspekter ved den nordiske velferdsmodellen og stimulere til utvikling og fornyelse av modellen. Videre bidra til å styrke det faglige og politiske grunnlaget for velferdspolitiske beslutninger.

Virksomheten skal bygge på de felles verdier som er grunnlaget for den nordiske velferdspolitikken.

Målgruppen for NVC's arbeid er beslutningstakere, herunder politikere innenfor det offisielle politiske samarbeidet på nordisk plan, avgrenset til det velferdspolitiske området. Representanter fra de statlige myndigheter inngår i målgruppen. Arbeidet i institusjonen skal være til nytte for fagmiljøer og brukerorganisasjoner.

Nordisk nytte og merverdi

Nordisk nytte og merverdi skal være førende for alt arbeid i NVC. Det innebærer at NVC ikke skal overta oppgaver av nasjonal karakter eller arbeide på en slik måte at det overlapper hva landene selv gjør eller skal gjøre, men retter

sin innsats mot de oppgaver som kan gi nordisk merverdi gjennom et nordisk samarbeid. Å finne nordiske løsninger skal gi effekt, det skal utvikle nordisk samhandling og det skal øke den nordiske kompetanse og konkurransekraft.

Ressurs- og kompetansesenter

NVC skal være et ressurs- og kompetansesenter på de fem innsatsområder som fremkommer i denne kontrakten. Institusjonen skal i sin form ha substanskompetanse på disse fem områdene. Metodeutvikling for å få frem best practice inngår i dette. NVC skal i kontraktsperioden arbeide systematisk for å utvikle seg til en kompetent organisasjon på alle innsatsområdene. Dette vil også være sentralt når medarbeidere skal rekrutteres eller når kompetanseutvikling i NVC skal utformes.

Rammebetingelser

Punktene nedenfor er førende for alt arbeid i NVC og er å betrakte som rammebetingelser for institusjonens oppgaveløsning og områder. Betydningen av disse punkter skal beskrives, vurderes og utdypes når planer for de ulike aktiviteter i institusjonen skal utarbeides:

- Nordisk nytte forankret i politikk og praksis
- Globalisering/internasjonalisering
- Den demografiske utviklingen
- Bruk av ny teknologi
- Brukerdrevne prosesser/utvikling(brukermedvirkning)
- Forebygging og tidlig intervensjon
- Utenforskap og arbeidskraftbehov
- Inkludering/ekskludering

TYRINGSKONTRAKT

Samarbeid med andre nordiske institusjoner

En rekke nordiske kollegainstitusjoner arbeider på felter som grenser opp mot de innsatsområder NVC arbeider med. For å sikre en tverr-sektoriell tilnærming i det nordiske arbeidet vil NVC bestrebe seg på å etablere et samarbeid med øvrige nordiske initiativer der hvor dette er relevant og vil tjene den nordiske profil.

Samarbeid med landene

NVC skal gjennom sitt nettverks- og prosjektarbeid sørge for at de nordiske landene blir involvert i arbeidet på innsatsområdene. Dette gjøres for at de innsatser som iverksettes skal oppleves som relevante og nyttige for landene, og at resultater bringes tilbake til nasjonenes ansvarlige, se punktet om nordisk nytte og merverdi.

Nye oppdrag og innsatser

NVC skal være en fleksibel organisasjon som hurtig skal kunne bidra når nye utfordringer og oppgaver ønskes løst i det nordiske samarbeidet. I sin drift vil NVC legge opp til å kunne møte oppgaver som gis av det til enhver tid aktuelle ordførerland, eller oppdrag EK-S ønsker å kanalisere til institusjonen. Ved endring i oppgaver åpnes det for en dialog mellom NVC og EK-S om omprioriteringer i kontrakten, eventuelt følger nye ressurser med.

INNSATSOMRÅDER 2012-2014

Den nordiske velferdsmodellen

Det velferdspolitiske området og den nordiske velferdsmodellen skal være et fundament og et utgangspunkt for alt arbeid i NVC i kontraktperioden 2012-14. Arbeidet med innsatsområdene skal i tillegg til å ha et dybdefaglig perspektiv, også ha et velferdspolitisk perspektiv, det omfatter å se hvordan området finner sin plass i en helhetlig samfunnsmodell/et systemperspektiv. Det finnes ulike beskrivelser av den nordiske velferdsmodellen. NVC legger følgende karakteristika til grunn i sitt arbeid med modellen (ref. Kautto m.fl. 1999):

- Et omfattende offentlig ansvar for grunnleggende velferdsoppgaver
- En sterk statlig rolle på alle politikkområder
- Et velferdssystem basert på høy grad av universalisme
- En inntektssikring basert på en grunnsikring for alle
- Modellen favner bredt også utover sosial- og helseområdet
- De nordiske landene har en relativt jevn inntektsfordeling
- Likestilling mellom menn og kvinner er et ledende prinsipp
- Velorganisert arbeidsliv med stor arbeidsdeltagelse hvor trepartssamarbeid er sentralt
- Skattefinansiering og omfordeling

Innsatsområdene

Den nordiske velferdsmodellen er grunnpilaren for leveranser av velferdsordninger på alle livets arenaer, på tjenester, service, ytelser og systemer fra tidlig barndom til alderdom. Modellen favner med andre ord vidt og det vil derfor ikke være mulig for NVC som en liten organisasjon, å arbeide med alle temaer som assosieres med denne modellen. I kontraktperioden 2012-2014 skal følgende områder innenfor det velferdspolitiske området være NVC's hovedinnsatsområder;

- 1. Velferdspolitik;** med fokus på familiepolitikk og oppvekstvilkår, forebyggende innsatser overfor familier med fare for sosial marginalisering og en gjennomgang av hvordan de nordiske landene har organisert og finansiert sine velferdssystemer. Den demografiske utviklingen og den nye eldregenerasjonen vil bli et sentralt tema, og eldre som en ressurs vil være et viktig element i dette arbeidet. I dette inngår også samhandling og bruk av tjenester fra det sivile samfunn. Universell utforming og tilgjengelighet til samfunnets tjenester vil også være sentralt under dette innsatsområdet.
- 2. Funksjonshemmedespørsmål;** her med fokus på FN-konvensjonen om rettigheter for personer med funksjonsnedsettelse og implementering av denne konvensjonen spesielt i de nordiske landene, men også med et internasjonalt blikk. Konvensjonen vil ligge til grunn for alt arbeid NVC gjør på funksjonshemmedeområdet. Kompetanseutvikling spesielt på døvblindfeltet vil bli videreført. Sekretariatsfunksjonen for Nordisk Handikappolitisk råd med sine seks sektornettverk vil bidra til å styrke NVC's innsats på funksjonshemmedeområdet.

- 3. Alkohol- og narkotikaforskning;** her vil det bli lagt vekt på å formidle relevant kunnskap på alkohol- og narkotikaområdet samt initiere, utføre og delta i nordiske og internasjonale prosjekter på området. Videre bidra til å sette i gang og koordinere nordiske forskningsinnsatser, utarbeide aktuelle oversikter og sette sentrale problemstillinger på dagsorden. Arbeidet vil være rettet inn mot fokus på innsatser/politikk, bruk/misbruk og skader/konsekvenser

- 4. Velferdsteknologi;** Etterspørselen på det velferdsteknologiske området vil være økende i tiden som kommer på grunn av den demografiske utviklingen. NVC vil bidra til å fremme de nordiske landenes utvikling av velferdsteknologiske løsninger og utbredelsen av disse hjelpemidlene. NVC vil i sitt arbeid ha fokus på funksjonshemmede, eldre og kronisk syke.

- 5. Arbeidsinkludering;** NVC vil i sitt arbeid belyse og analysere hvordan de nordiske landene lykkes med å inkludere utsatte grupper i arbeidsmarkedet samt bidra med gode eksempler på hvordan en både kan beholde utsatte grupper i arbeid og hva som skal til for å skape et mer inkluderende arbeidsliv. NVC vil i sitt arbeid ha fokus på ungdom, eldre/seniorer og funksjonshemmede.

Sekretariatsfunksjon

NVC skal være sekretariat for det Nordiske Handikappolitiske Rådet og dets seks sektornettverk samt sekretariat for støtteordning for handikaporganisasjonenes nordiske samarbeid. I tillegg er NVC også sekretariat for Nordic Forum på familieområdet. Disse sekre-

Välfärds- politik	Funktions- hinderfrågor	Alkohol och drogforskning	Välfärds- teknologi	Arbets- inkludering
• Familjepolitik och uppväxtvilkor • Finansiering och organisering av välfärdssystemen • Universell utformning • Den nya äldre-generationen	• FN konventionen • Dövblindfältet • Sekreteriat för Nordiska Handikappolitiska Rådet samt dess sex nätverk och Stödordningen	• Bruk och missbruk • Skador och konsekvenser • Åtgärder och politik	• Kroniskt sjuka • Personer med funktionsnedsättning • Äldre	• Ungdomar i risk för utanförskap • Personer med funktionsnedsättning • Äldre

tariatsfunksjonene vil være prosjektoppdrag. En utredning av Nordiske Handicappolitiske Rådets fremtidige organisering er under utredning. Inntil denne utredningen er avsluttet og inntil annet er besluttet av MR-SAM viderefører NVC sitt arbeid som sekretariat.

I 2010 besluttet styret at det sosiale området, som tidligere var et eget innsatsområde, skulle inngå som en arbeidsform som skal ivaretas og inkluderes på alle innsatsområder.

Begrepene velferd og velferdspolitik ble drøftet i forbindelse med inngåelse av forrige kontrakt. Styret besluttet ved tidligere kontrakts inngåelse i 2009 at velferdspolitik mer avspeiler de nordiske landene samt understøtter målet med NVC's funksjon.

NVC's leveranser på innsatsområdene

Gjennom informasjons- og kommunikasjonsarbeide, initiering av forskningssamarbeide og spredning av forskningsresultater, utviklingsar-

beide, kompetanseutvikling, nettverksbygging og internasjonalt samarbeide skal NVC arbeide for å være policyskapende og bidra til utviklingen av den nordiske velferdsmodellen. Det vil således være noen felles trekk som går igjen på NVC's leveranser på de fem innsatsområdene (se skissen ovenfor). Disse kan i korte trekk oppsummeres i følgende punkter:

- Samle og sammenstille erfaringer fra de nordiske landene innenfor det velferdspolitiske området
- Spre kunnskap og erfaringer av gode eksempler via aktiviteter og nettverk
- Skape dialog mellom politikere, forskere og praktikere

På vår hjemmeside kan du lese hele kontrakten: www.nordicwelfare.org

PUBLIKATIONER

2010

Temahäften

Fokus på Äldre
och Alkohol

Fokus på Ung-
dom Utanför

Fokus på
Dövblindhet

Fokus på Vål-
färdsteknologi

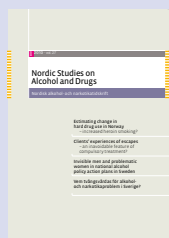

Fokus på
Nordisk Handi-
kappolitik

Fokus på Vål-
färdsteknologi
och ADHD

Nordic Studies on Alcohol and Drugs (NAD)

"There is no
single drug
problem"

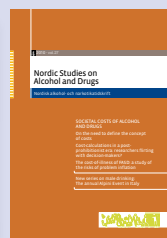
Nya argument
och ramvillkor
för alkoholpo-
litiken

Drinking habits

Alcohol con-
sumption,
harms and
policy 1990-
2010

Societal costs
of alcohol and
drugs

Research on
treatment
systems for
substance
abuse

Övrigt

Det gode
Samspil

What is Wel-
fare Techno-
logy?

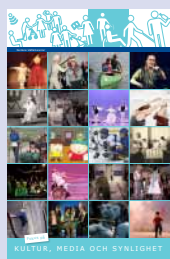
Final Report:
A One Year
Project with
Focus on
Deafblindness
in Kaliningrad

Översikt av
samordning
och koor-
dinering av
nationella
åtgärder inom
förebyggande
verksamhet

2011

Temahäften

Fokus på Kultur, Media och Synlighet

Fokus på Unga och Narkotika

Fokus på Läs- och Skrivsvårigheter

Inspirationshäften

Inspiration för inkludering

Etik och välfärdsteknologi

Livsomställning vid förvärvat dövblindhet

Nordic Studies on Alcohol and Drugs (NAD)

Alcohol policy is becoming a truly global issue

Undeserving men and patronized women

Problematising survey measures of harms and risks of illicit drug use

Mixed methods in alcohol and drug research

Changing tides of Nordic alcohol policy?

Övrigt

Guide for parents with a disabled child

Mental health for families with a disabled child

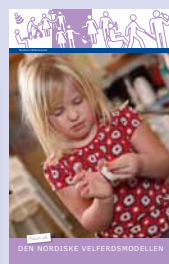
Artistic Activities

Unges påbegyndelse af rusmiddelbrug

2012

Temahäften

Fokus på Den Nordiska Velfärdsmodellen

Inspirationshäften

Perspektiver på psykisk funktionsutredning

DE ANSATTE I NORDENS VÄLFÄRDSCENTER

tone MØRK
DIREKTÖR
INTILL 1 MARS
2012

**PIA
ROSENQVIST**
INSTITUTIONS-
LEDARE

MARIANNE SMEDEGAARD
STÄLLFÖRETRÄDANDE
DIREKTÖR OCH ADMINIS-
TRATIONSCHEF

**HELENA
LAGERCRANTZ**
KOMMUNIKA-
TIONANSVARIG

NINO SIMIC
KOMMUNIKATÖR

**LASSE
WINTHER
WEHNER**
KOMMUNIKATÖR

**LOUISE HERTZ-
BERG**
PROJEKT-
LEDARE NORDEN
I FOKUS

MARIT AALTO
PROJEKTLEDARE

**NINA
KARLSSON**
PROJEKTLEDARE

**ERLAND
WINTERBERG**
PROJEKTLEDARE

**MATILDA
WREDE-JÄNTTI**
REDAKTÖR

GERD VIDJE
REDAKTÖR

**KERSTIN
STENIUS**
REDAKTÖR

HELLE BANG
ØKONOMI OG
ADMINISTRA-
TION

**FREDRIK
SJÖGREN**
IT-ANSVARIG

**HENRIETTE
HERMANN
OLESEN**
FAGANSVARLIG

**ANNE GRETE
BARLAUG**
FAGKONSULENT

**BJØRN
HALVORSEN**
PROJEKTLEDARE

**PETRA
KOUVONEN**
PROJEKTLEDARE

**KRISTIN
MARKLUND**
PROJEKTLEDARE

**CAROLINE
JONSSON**
PROJEKT-
LEDARE NORDEN
I FOKUS

**SOFIE
TROSELL**
PROJEKT-
LEDARE NORDEN
I FOKUS

RAGNA FLØ
PROJEKTLEDARE
NORDISKA
HANDIKAPPOLI-
TISKA RÅDET

**CECILIA
TILLBERG**
ADMINISTRATIV
KOORDINATOR,
HANDLÄGGARE
STÖDORDNINGEN

**CHARLOTTE
LARSEN**
ADMINISTRATIV
KOORDINATOR

**MAGNUS
GUDNASON**
AKADEMISK
MEDARBEJDER

LOU WALLIN
PROJEKTMEDAR-
BETARE

**MARTINA
LYBECK**
PROJEKTMEDAR-
BETARE

**JENNY
TÄGTSTRÖM**
PROJEKTMEDAR-
BETARE

**JULIUS VON
WRIGHT**
STUDENTMED-
ARBETARE

Läs mer på
vår hemsida:
www.nordicwelfare.org

Följ oss på
Facebook